

Засновник Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор** В. Горовий, д-р іст. наук, професор, заступник гендиректора НБУВ. **Редакційна колегія:** Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації, Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу, Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова.
Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbu.gov.ua/siaz.html. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

2014 № 11

ЗМІСТ

Коротко про головне

ЦВК визнала П. Порошенка обраним Президентом України

Аналітика

Тарасенко Н.

Президентство П. Порошенка: суспільні очікування та прогнози експертів

Симоненко Е.

Современный политический кризис в Украине: пути выхода

Економічний ракурс

Горова С.

Інвестиційна політика набуває доленосного значення

Правові аспекти

Бусол О.

Центральні органи державної влади та органи місцевого самоврядування: питання балансу

Наука-суспільству

**Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти
Аерокосмічна і авіаційна галузі**

**Відновлювані джерела енергії
Інформаційно-комунікаційні технології
Питання екології та уникнення техногенних катастроф
Освіта та кадрове забезпечення в Україні**

Зозуля С.

Новації у сфері освіти й науки: аналітичний огляд нормативно-правових актів та інформації (квітень – травень 2014 р.)

**Охорона здоров'я
Наукові видання
Наука і влада**

Проблеми інформатизації

Матеріали до Міжнародної наукової конференції
«Місце і роль бібліотеки у формуванні національного інформаційного простору»
(Київ, 21–23 жовтня 2014 р.)

Половинчак Ю.

Тези доповіді «Етнолінгвістичний аспект організації сучасного національного інформаційного простору»

До уваги держслужбовця

Нові надходження до НБУВ

Кирилко Л.

Інформаційне суспільство. Суспільство знань

Список літератури з фондів НБУВ та електронних ресурсів

Коротко про головне

ЦВК визнала П. Порошенка обраним Президентом України

Центральна виборча комісія визнала П. Порошенка обраним Президентом України на дострокових виборах 25 травня.

Відповідний протокол було підписано всіма членами комісії на засіданні ЦВК у понеділок, 2 червня.

Його також підписали уповноважені деяких кандидатів на пост Президента.

Як відомо, П. Порошенко набрав більшість голосів виборців – 54,7 %. Таким чином вибори визнані такими, що відбулися в один тур.

У підсумку свій голос на виборах віддали 18 млн 19 тис. 544 українці. За П. Порошенка проголосувало 54,7 % виборців, або 9 млн 857 тис. 308 осіб.

Згідно з офіційними даними, Ю. Тимошенко набрала 12,81 %, О. Ляшко – 8,32 %, А. Гриценко – 5,48 %, С. Тігіпко – 5,23 %, М. Добкін – 3,03 %, В. Рабинович – 2,25 %.

Решта кандидатів отримали менше 2 % голосів виборців.

Результати голосування передано для оприлюднення в газети «Голос України» та «Урядовий кур'єр».

Раніше в. о. Президента, Голова Верховної Ради О. Турчинов підписав розпорядження, відповідно до якого місцем офіційних урочистостей у день інавгурації нового Президента визначив майдан Незалежності в Києві. «У зв'язку із завершенням виборчої кампанії з виборів Президента України, здійсненням народного волевиявлення та обранням глави держави, що є запорукою дальшого утвердження в Україні спільних з Європейським Союзом цінностей демократії та верховенства права, ураховуючи велике значення для утвердження європейського вибору України мирних акцій протесту на майдані Незалежності в місті Києві впродовж листопада 2013 року – лютого 2014 року, віддаючи шану полеглим учасникам цих акцій, та відповідно до ст. 112 Конституції України провести на майдані Незалежності у місті Києві урочистості з нагоди вступу на пост новообраного Президента України», – пояснюється в розпорядженні, чому саме це місце обрали для урочистостей.

Водночас О. Турчинов створив робочу групу, яка має відповідати за підготовку цих урочистостей. Зокрема, у неї ввійшли перший віце-прем'єр-міністр В. Ярема (він же голова групи), міністр культури Є. Нишук, голова Київської міської державної адміністрації В. Бондаренко, начальник Головного управління СБУ у м. Києві та Київській області Ю. Артюхов, начальник столичної міліції Ю. Мороз, а також у групу за згодою може бути включений народний депутат і щойно обраний міський голова Києва В. Кличко.

Робоча група має підготувати та затвердити план заходів, «опрацювати

питання та розробити заходи щодо нормалізації ситуації на майдані Незалежності та прилеглих до нього вулицях у Києві та створення інших умов для забезпечення належного здійснення містом функцій столиці, передбачивши заходи, зокрема, щодо вшанування на майдані Незалежності пам'яті полеглих учасників мирних акцій протесту впродовж листопада 2013 – лютого 2014 р.» (ТСН (<http://tsn.ua/politika/oficiyne-svyatkuvannya-inavguraciyi-poroshenka-vidbudetsya-na-maydani-v-kiyevi-352139.html>)). – 2014. – 29.05; Українська правда (<http://www.pravda.com.ua/news/2014/06/2/7027777>). – 2014. – 2.06).

Аналітика

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб. СІАЗ НБУВ

Президентство П. Порошенка: суспільні очікування та прогнози експертів

2 червня Центральна виборча комісія України оголосила офіційні підсумки підрахунку 100 % голосів на виборах Президента України. Беззаперечну перемогу в першому турі отримав П. Порошенко, набравши 54,7 % голосів. За нього проголосували 9 мільйонів 857 тисяч 308 виборців. Відрив переможця від основного конкурента – Ю. Тимошенко, яка набрала близько 13 % голосів, – становить понад 40 %.

Згідно з законом про вибори Президента, новообраний глава держави набуває повноважень з моменту складення присяги українському народові на урочистому засіданні Верховної Ради України. Офіційну інавгурацію новообраного Президента України заплановано на 7 червня, хоча закон дає на проведення цієї процедури місяць з моменту оголошення результатів.

На думку експертів та представників влади, переконлива перемога П. Порошенка на президентських виборах свідчить про єдність громадян України та їхнє прагнення до кращого майбутнього.

«Цього разу країна виступила єдиним фронтом, а народ України проявив мудрість і здатність до об'єднання саме тоді, коли це було так потрібно країні, – заявив П. Порошенко у своїй промові після перемоги на виборах. – Нам слід дуже серйозно поставитися до майбутніх переговорів з Росією і підготуватися до них. Останній доказ Росії полягав у тому, що в Україні немає законно обраних органів влади – тепер вони є».

За словами українських політологів, ключовим фактором перемоги П. Порошенка в першому турі стало бажання народу повністю оновити центральну владу. «Незважаючи на те що Порошенко вже входив у владні структури, він не займав ключові посади і тому люди бачать в ньому нову політичну фігуру, – заявив директор Міжнародного інституту демократії С. Таран. – По-друге, він брав активну участь у Євромайдані і займає чітку проєвропейську позицію. І, по-третє, він не брав участі в переговорах з

Януковичем, після яких лідери опозиції втратили свій авторитет і довіру людей» (http://ukraine.setimes.com/uk/articles/uwi/features/2014/05/27/feature-01?change_locale=true).

Те, що українці зуміли обрати нового Президента в першому турі виборів, експерти називають безумовним позитивом, адже в нинішніх непростих умовах другий тур міг би і не відбутися. За словами народного депутата кількох скликань Я. Джоджика, обравши Президента в першому турі, українці забрали у сепаратистів та російських диверсантів ще два-три тижні для розхитування політичної ситуації в Україні. Тому, вибори 25 травня можна поставити на одні терези з Референдумом за незалежність України, коли українці мобілізувалися і проголосували за незалежність нашої держави (<http://7days-ua.com/news/yaroslav-dzhodzhyk-poroshenko-maje-vsi-shansy-staty-ukrajinskym-cherchyllem/>).

Професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор політичних наук Г. Перепелиця вважає, що на виборах Президента вперше голосувало не населення України, а українська нація. «Ці вибори – результат колективного національного мислення. Чому саме Порошенко отримав таку величезну підтримку? Нація розуміє, що країна в небезпеці, при якій другий тур виборів може і не відбутися. Також нація хоче миру, тому на Порошенка покладаються великі надії саме як на людину, яка проявила себе в Криму (він був там в найнебезпечніший період, єдиний з усіх кандидатів). Крім того, Порошенко – поміркована людина, що вміє домовлятися (<http://glavred.info/politika/itogi-vyborov-chego-zhdat-ot-novogo-prezidenta-ukrainy-prognoz-ekspertov-280573.html>).

Він потрапив саме в той момент, коли суспільство сформувало запит на людину, яка, з одного боку, здатна бути головнокомандувачем, яка може сформувати сектор безпеки і оборони країни, а з іншого – може домовитися з ключовими гравцями про мир, припинити агресію не тільки рішучими кроками в плані обороноздатності, військовим шляхом, але і за допомогою переговорного процесу з основними гравцями, які колективними зусиллями змогли б зупинити російську агресію. Власне, цей запит і привів до такого результату, коли українці вибирають свого президента вже у першому турі виборів. Але це не стільки заслуга Порошенка і його команди, скільки народження нації Майданом. Це означає, що у нас попереду хороша перспектива», – зазначив науковець.

«Для самого Порошенка це величезний виклик: він опинився на такому вістрі, як жоден з попередніх президентів, оскільки ця велика довіра значить колосальну відповідальність. Його завдання – не тільки захистити країну, не тільки вибудувати її політичні інституції фактично по-новому, а й сформувати фундамент нової країни. Та пострадянська Україна, яка існувала більше 20 років, сьогодні остаточно зруйнована», – вважає Г. Перепелиця.

У подібному руслі висловився директор Інституту глобальних стратегій В. Карасьов. «Якщо врахувати, що це були не просто вибори, а референдум за нову незалежність, її збереження, за державний суверенітет, за нову українську державність, то явка і результат першого туру не повинні

дивувати. Тим більше, що це не стільки заслуга самого П. Порошенка і його команди, скільки очікування українських громадян, пов'язані з тим, що повинен і чого не повинен робити український Президент в нинішніх надзвичайно складних історичних умовах української державності» (<http://glavred.info/politika/itogi-vyborov-chego-zhdat-ot-novogo-prezidenta-ukrainy-prognoz-ekspertov-280573.html>).

«У цьому криються парадокс і пастки для нового Президента, тому що може настати криза очікувань, – попереджає політолог. – Тому перед Президентом стоять надзвичайно великі завдання. Головне з них – майже з нуля створити нову державність, нову Україну. І тут потрібно розуміти складні процеси, які проходять у різних регіонах України. Якщо в центрі і на заході остаточно перемогла нова українська проєвропейська ідентичність, то на сході вже анулюється пострадянська ідентичність і може виникнути якийсь різновид російської ідентичності. Тому потрібно зробити все, щоб не допустити проникнення російського націоналізму на Донбасі, зберігати його українську ідентичність. Більше того, скоріше за все, вона буде відрізнятися від української ідентичності Західної України, але, тим не менш, над цим треба думати».

Головним висновком президентських виборів-2014 є поразка Кремля, відзначив політолог С. Таран. «Усі політики, які хоч трохи були пов'язані з прибічниками кремлівської лінії зазнали на цих виборах нищівної поразки», – зазначив політолог. Він вважає, що на перших ролях української політичної сцени лишилися тільки проєвропейські політики, курс яких на зближення України з ЄС підтримали і самі виборці (<http://galnet.org/newsticker/147860-rezultaty-prezydentskyh-vyboriv-v-ukrajini-staly-porazkoyu-kremlyu-eksperty>; <http://www.pravda.com.ua/inozmi/deutsche-welle/2014/05/26/7026711/>).

Більшість експертів переконані, що врегулювання кризи на сході України є першочерговим завданням для нового Президента. Сам П. Порошенко також заявив під час брифінгу одразу після оголошення результатів екзит-полів, що свій перший візит, як глави держави, він здійснить на Донбас. Водночас він виключив можливість діалогу зі сепаратистами, які не складуть зброю.

Силові структури та армія позитивно сприйняли перемогу П. Порошенка на виборах Президента. Про реакцію армійців на результати президентських виборів розповів військовий експерт В. Гулима у прямому ефірі програми журналістських розслідувань «Народний контроль» телеканалу ЗІК (http://zik.ua/ua/news/2014/05/28/armii_brakuvalo_pragmatychnogo_golovnokom_anduvacha_viyskovyyu_ekspert_492720).

«Ми вже бачимо активізацію АТО на сході, – заявив В. Гулима. – Річ у тім, що без легітимного Президента армія по суті була без керівника, не була впевнена. Тепер військові знають, на кого орієнтуватися, відтак хочуть показати себе якнайкраще. Те, що у виборах переміг Порошенко, військові сприйняли як надію на майбутнє. Все-таки Петро Олексійович керував РНБО, він знає “силову” справу». За словами експерта, армія сподівається отримати прагматичного і рішучого керівника.

Водночас, за словами В. Карасьова, вирішуючи проблему нормалізації ситуації на сході, потрібно пам'ятати, що ключі від цієї кризи знаходяться не тільки в Брюсселі та Вашингтоні, а й у Москві. Так що з Москвою теж необхідно починати діалог і, хоча б, знайти інструменти для мінімальної розрядки напруженості у відносинах із РФ. Зрозуміло, що не за рахунок Криму і не за рахунок національних інтересів України. Але працювати в цьому напрямі потрібно, тому що без нормалізації взаємин з Москвою ситуація на сході і в цілому в Україні буде далека від стабільності, за яку проголосувало сьогодні більшість виборців України.

П. Порошенко заявив на брифінгу про свій намір відновити переговори з офіційною Москвою. Але зазначив, що не погодиться на анексію Криму, не змириться з російською підтримкою сепаратизму на Донбасі та не відмовиться від курсу на євроінтеграцію. «Про все решта ми можемо домовлятися в будь-якому форматі», – сказав П. Порошенко. З огляду на це, голова правління Центру політичних досліджень «Пента» В. Фесенко вважає, що П. Порошенко вже не зможе відступитися від цих принципів і не увійде в історію України, як ще один проросійський Президент.

У П. Порошенка на посаді Президента є всі шанси запобігти новій газовій війні між Україною і Росією, а також домовитися з «Газпромом» про зниження ціни на російський газ, прогнозують експерти газового ринку (<http://uanews.kharkiv.ua/politics/2014/05/26/48699.html>). Зокрема, М. Корчемкін з консалтингової компанії East European Gas Analysis (США) вважає, що перспективи налагодити співпрацю у Порошенка досить високі, оскільки у Росії немає альтернативи українському транзиту.

«Росія змушена експортувати газ транзитом через Україну до тих пір, поки не побудований газопровід “Південний потік” в обхід України. Альтернативи українському транзиту поки немає, і її не буде ще кілька років», – заявив М. Корчемкін.

У свою чергу Ю. Корольчук із Інституту енергетичних стратегій звертає увагу, що П. Порошенко увійде в переговорний процес по газу на вигідних умовах, незважаючи на те що чинний український уряд для росіян – конфліктний. Водночас гроші МВФ для оплати боргу перед «Газпром» за 2013 р. та I квартал 2014-го, сума якого перевищує 3,3 млрд дол., вже є.

«І це не заслуга Порошенка. Однак він цим скористається. Тому після ймовірної оплати боргів у Порошенка буде пару місяців, щоб перевести переговори з Москвою з конфліктного у мирне русло. Тим більше, що ЄС вже набридло бути арбітром у протистоянні України та Росії», – вважає Ю. Корольчук.

Він вважає, що у нового Президента України достатньо власних сил і авторитету в Брюсселі, щоб «вирішити російську проблему». Однак у нього «немає команди, яка могла б взяти на себе російське газове питання». Тому ефективність П. Порошенка в переговорах з «Газпром» від нього не залежить.

Високі шанси отримати нижчу ціну на газ, ніж нинішня 480 дол. за 1 тис. куб. м існують і у структур власника Group DF Д. Фірташа: його компанія

Ostchem вже зарекомендувала себе як трейдер у російських поставках в 2012–2013 рр. «Близькість Порошенка з Фірташем є додатковим фактором, який підвищує шанси новообраного президента домовитися з “Газпром”», – погоджується Д. Маруніч, співголова Фонду енергетичних досліджень.

Він нагадав, що Д. Фірташ раніше володів значними лобістськими можливостями, які були особливо корисні українській владі при вирішенні питань постачань російського газу і його транзиту через Україну.

«Порошенко-президент – це або ринковий контракт з “Газпром” із середньоєвропейською ціною мінус транзит, або судові розгляди з подальшою відмовою від імпорту з Росії», – прогнозує І. Надєїн, голова Комітету енергетичної незалежності України. Він вважає, що П. Порошенко готовий прибрати політичну основу з газових відносин двох країн навіть ціною непопулярних рішень. Тому «обрання Порошенка трохи остудить запал Кремля».

Кандидатуру П. Порошенка схвально оцінили лідери західного світу, зауважив науковий директор Школи політичної аналітики Національного університету «Києво-Могилянська академія», професор політології О. Гарань. Ще до вступу новообраного Президента на посаду його запросили на офіційні заходи у Франції до 70-річчя з нагоди висадки союзних військ у Нормандії. Цей захід відвідають світові лідери, включно з президентом США Б. Обамою та канцлером Німеччини А. Меркель, а також президент Росії В. Путін. Отже у П. Порошенка є визнання на міжнародному рівні, і це вже великий успіх, зазначив експерт. Він також переконаний, що П. Порошенко підпише економічну частину угоди про асоціацію з Євросоюзом не пізніше 27 червня (http://gazeta.ua/articles/politics/_pered-poroshenkom-stoyat-dva-zavdannya-ekspert/561507).

О. Гарань також позитивно оцінив бажання П. Порошенка провести перерахунок голосів на виборах до Київради за партійними списками, на якому наполягав лідер партії «Демократичний альянс» В. Гацько.

«Зараз виникли питання про те, хто був у списку УДАРу, де мав свою квоту Порошенко. І чому, скажімо, не були виставлені ефективні кандидати проти Шлапак й інших людей з команди Черновецького? І з іншого боку ми бачимо, як Порошенко відреагував на ситуацію, коли Демальянс не потрапив до Київради. Зокрема, Порошенко виступив за перерахунок голосів. Така позиція – йому на плюс», – переконаний експерт.

«Цим можна компенсувати ті зауваження, які були до формування списку УДАРу і до того, що до Київради пройшли ті, до кого є запитання», – додав О. Гарань.

З приводу цієї ситуації на своїй сторінці у Facebook П. Порошенко написав: «Те, що сталося з підрахунком голосів на виборах в Київраду, неприйнятно. Упевнений, що там, де були встановлені порушення, обов'язково має відбутися перерахунок голосів. Бажаю “Демократичному альянсу” справедливої перемоги».

Крім того, О. Гарань звертає увагу на обіцянки П. Порошенка призначити нових керівників міністерства закордонних справ,

Генпрокуратури та Служби безпеки України одразу після своєї інавгурації. Але політолог не очікує, що новий Президент буде наполягати на тотальному переформатуванні уряду. «Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк швидше за все залишиться на своїй посаді, бо він вів переговори із Заходом про гроші під реформи. А от доля парламентської коаліції наразі ще невизначена», – констатує О. Гарань.

Значною мірою доля коаліції залежатиме від позиції Ю. Тимошенко та її парламентської фракції, переконані експерти. Сама Ю. Тимошенко вже визнала свою поразку. «Наша команда, і я особисто зробимо все можливе, щоб допомогти усім гілкам влади в Україні будувати європейську, сильну країну, щоб, нарешті, провести референдум щодо членства України в НАТО та захистити Україну саме повноправним членством в ЄС та колективних системах безпеки й оборони глобального миру», – заявила экс-прем'єрка на брифінгу в штабі після оголошення результатів екзит-полів.

П. Порошенко заявив, що вже у 2014 р. мають відбутися парламентські вибори. Він аргументував це тим, що у Верховній Раді немає легітимної більшості. У цьому контексті, на думку С. Тарана, слід зважати на існування «двох нюансів, поміж якими треба достойно пройти». З одного боку, сьогоднішні парламентські сили не хочуть втратити свої позиції, а з іншого – є колосальні очікування суспільства на продуктивну роботу влади. «Між цими позиціями й треба буде відшукати золоту середину», – вважає політолог. Він переконаний, що майбутній Президент може поступитися без суттєвих втрат іміджу тільки в одному – це узгодити новий закон про вибори з якісними змінами до осені, а тому проведення позачергових парламентських виборів стане можливим лише навесні наступного року (<http://dyvys.info/polityka/dostrokovi-parlamentski-vybory-vidbudutsya-nastupnoho-roku-taran.html>).

Важливо зауважити, що чимало соратників П. Порошенка намагаються застерегти свого лідера від перевантаження парламенту. У таборі переможців не виключають можливості утворення антипрезидентської коаліції, яка охопить усіх аутсайдерів – починаючи від комуністів та регіоналів й завершуючи «Свободою» та «Батьківщиною». Але днями голова одноіменної фракції останньої С. Соколов заявив, що «вимога суспільства № 2 на сьогодні, після антитерористичної операції – це проведення дострокових парламентських виборів, оскільки існуючий парламент не відповідає розкладу політичної мапи країни» (<http://obozrevatel.com/politics/18409-pershij-test-poroshenka.htm>).

Отже, сьогодні парламентські вибори – це своєрідний тест для новообраного Президента П. Порошенка щодо його майбутніх планів: чи збирається він просто змінити В. Януковича у ієрархії влади, чи налаштований перезавантажувати політичну систему.

Про широкомасштабну економічну стратегію нового Президента говорити рано, вважає відомий економіст і політолог О. Пасхавер. За його словами, про неї можна буде судити лише після війни, як мінімум через кілька місяців.

«Війна – вбивця економіки. Тому новообраному Президенту України доведеться вирішувати ціле коло військових, гуманітарних та економічних проблем якнайшвидше, щоб дати шанс Україні», – зазначив експерт.

Експерт підкреслив, що П. Порошенко не радикал у лібералізмі, він дотримується середньої лінії, у тому числі щодо полегшення податкового тиску. За його словами, якщо Президент досягне зниження рівня протистояння в країні – повинна зміцніти гривня. Це важливо, враховуючи очікування великих міжнародних фінансових вливань в українську економіку (<http://domik.ua/novosti/u-novogo-prezidenta-est-vse-shansy-stabilizirovat-grivnu-n222228.html>).

Водночас, прогнозуючи майбутні кроки переможця президентської гонки у сфері економіки, експерти нагадують, що у П. Порошенка є досвід управління як комерційними, так і державними структурами. У його послужному списку дві депутатські каденції, пости секретаря Радбезу, голови ради Нацбанку, портфелі міністра закордонних справ і міністра економічного розвитку, а також створення успішного бізнесу – кондитерської корпорації Roshen та ін. Подібний досвід експерти вважають дуже цінним.

«Мультимільйонер, що зумів створити легальний бізнес, не пов'язаний з використанням корисних копалин, не може бути поганим фінансистом або управлінцем, – зазначає директор ЮК Де-юре Г. Трипульський. – Головне, щоб досвід успішного розвитку свого концерну був перенесений і на управління державою» (<http://finance.liga.net/economics/2014/5/27/articles/38709.htm>).

«Петро Порошенко сформував вертикально інтегрований холдинг, представлений як в Україні, так і за кордоном, – коментує директор РА ІВІ – Rating Г. Перерва. – Міждержавний характер його діяльності говорить про прагнення будувати бізнес за правилами США та ЄС. Однак ряд вітчизняних олігархів, які застосовують західні лекала, успішно використовують недоліки вітчизняного законодавства для отримання преференцій». Тому ключовим питанням для нового Президента стане готовність змінювати існуючу в країні корупційну систему роботи бізнесу.

«Досвід побудови конкурентного бізнесу без використання непрозорих схем або монопольного становища дає майбутньому Президенту розуміння важливості створення рівних умов для учасників ринку, мінімізації втручання регулюючих органів у роботу компаній, незалежності судів і прозорого адміністрування податків», – зазначає голова правління Кредобанку Д. Крепак.

Однак, зауважує керуючий партнер аудиторської компанії PSP Audit Д. Сушко, майбутній Президент є представником великого бізнесу, чії проблеми відрізняються від тих, з якими стикаються середні і дрібні підприємці. Він не виключає, що увагу майбутнього Президента буде зосереджено на поліпшенні інвестклімату в першу чергу для великих експортноорієнтованих підприємств. «У програмі Порошенка декларувалося скорочення податків, зменшення ставок, люстрація Податкової, боротьба з офшорами, збереження спрощеного оподаткування. Але, з урахуванням

дефіциту бюджету можна розраховувати тільки на скасування дрібних податків і на проведення люстрації. Перекрити роботу з офшорами для великого бізнесу навряд чи вдасться без пропозиції якихось компенсаторів. А збереження спрощеного оподаткування є спірним, оскільки МВФ бореться за його скасування», – аналізує Д. Сушко.

У цілому, істотних змін у податковій системі під час президентства П. Порошенка експерти не очікують. На думку адвоката, старшого партнера АК Кравець та Партнери Р. Кравця, фіскальна політика держави, скоріше за все, не зміниться, а не виправданого тиску на бізнес не стане менше.

Багато в чому жорсткість фіскальної та фінансової політики буде обумовлена зобов'язаннями перед міжнародними кредиторами. «Пішовши на угоду зі світовим фінансовим ринком щодо вартості комунальних послуг і газу для кінцевих споживачів, зниження адміністративного пресингу при ціноутворенні на валютному ринку, в обмін на відкриття митних бар'єрів з Єврозоною Україна загрузла в зобов'язаннях. А спроба їх невиконання призведе до провалу бюджетної політики, наповнення Пенсійного фонду та відновлення золотовалютних запасів», – коментує директор компанії FIBO Україна С. Поплавський.

У бюджетній сфері України, скоріше за все, слід очікувати переходу від централізованої до децентралізованої моделі. «Це призведе до істотних змін фінансових потоків усередині країни, але прогнозувати способи вирішення даного питання поки що передчасно. Спочатку потрібно дочекатися перших поїздок президента по регіонах і його подальших заяв про механізми структурних реформ, які буде необхідно пов'язати з запланованими змінами до конституції», – вважає С. Поплавський.

Банківський ринок знайомий майбутньому Президентові не з чуток. З 2007 по 2012 р. П. Порошенко очолював раду НБУ, а до кінця січня 2006-го під його контролем перебував банк «Мрія», пізніше проданий російському «Внешторгбанку». Станом на 1 січня 2006 р. банк П. Порошенка входив у другу групу класифікатора НБУ за розміром активів. Пізніше фінустанова пройшла ребрендинг і тепер працює під вивіскою «ВТБ Банк».

Президентський пост припускає помітні можливості для впливу на банківський ринок. «За чинною Конституцією Президент подає на розгляд до Верховної Ради кандидатів на посаду голови НБУ і призначає половину складу ради Нацбанку, – зазначає Г. Перерва. – Такі повноваження є істотним важелем впливу в банківській сфері, з погляду загальних положень грошово-кредитної політики і регулювання діяльності банківської системи».

Однак у президентській програмі П. Порошенка про фінансову сферу сказано небагато. На думку експерта інформаційно-аналітичного центру FOREX CLUB в Україні М. Сальникової, від П. Порошенка можна чекати зниження облікової ставки і, на тлі риторики про євроінтеграцію, продовження реформ на валютному ринку.

«Ми сподіваємося на більш широке залучення до законотворчості представників фінансових ринків, – зазначає директор ФБ «Перспектива» С. Шишков. – Адже раніше ми дізнавалися про кардинальні зміни у

функціонуванні ринку незадовго до їх настання. Через це доводилося в авральному порядку реагувати на далеко не завжди адекватні ідеї чиновників».

Від нового Президента очікують також поліпшення інвестклімату та залучення іноземних інвестицій. «Потрібно, щоб індекс інвестиційної привабливості, який зараз балансує між двома і трьома балами за п'ятибальною шкалою, міцно зміцнився вище чотирьох балів, – зазначає директор онлайн-брокера I – NVEST В. Ревчук. – Адже якщо лише 20 % коштів, які виводять іноземні інвестори з російського фондового ринку, перейдуть в Україну, наш ринок виявиться просто завалений грішми». Сподівається В. Ревчук і на впровадження вільного курсу гривні і, як наслідок, появу нових фінансових інструментів.

Поки бізнес очікує від П. Порошенка розв'язання своїх проблем, експерти говорять про обмеженість його повноважень. «В Україні, відповідно до старої – нової Конституції, повноваження у Президента значно урізані, – говорить Р. Кравець. – Однак і тепер він може впливати на політику НБУ, а також на пом'якшення інвестиційного клімату. Крім того, розвиток національного товаровиробника, а також збільшення експортного потенціалу цілком знаходиться в руках Президента».

Окремо варто відзначити можливості Президента на міжнародній арені. За словами Г. Перерви, згідно з Конституцією саме на нього покладаються повноваження з управління зовнішньополітичною діяльністю країни і підписання міжнародних договорів і угод. Отже, саме Президентом визначатиметься загальний зовнішньоекономічний курс, ключові пріоритети та стратегічні партнери. «Інвестиції, кредити і інші варіанти фінансування надходять в Україну з урахуванням конкретних персоналій, – підсумовує С. Шишков. – А сьогодні особистість нового Президента може розглядатися більшістю інвесторів як виключно позитивний фактор при оцінці інвестиційної привабливості і ризиків економіки України».

Одним з головних викликів новообраному Президенту буде боротьба з корупцією. Для цього П. Порошенко запросить у свою команду авторитетних зарубіжних радників. Не виключено, одним з них буде экс-посол Грузії в Україні Г. Катамадзе. Щоб позбутися на свою адресу звинувачень у поєднанні влади і бізнесу, П. Порошенко збирається продати власні активи, зокрема корпорацію Roshen, до якої входять вісім фабрик: п'ять українських, одна російська (Липецька кондитерська фабрика) та дві європейські – Клайпедська кондитерська фабрика в Литві та Bonbonetti Choco Kft в Угорщині.

Водночас експерти поки не беруться передбачити, кого можуть зацікавити компанії П. Порошенка, що не мають відношення до кондитерського бізнесу. Ідеться, зокрема, про довгий список підприємств: Автомобільну групу «Богдан» (не плутати з корпорацією «Богдан», частку в якій П. Порошенко продав п'ять років тому), Севастопольський морський завод, Міжнародний інвестиційний банк, Пісковський завод скловиробів, групу «Агропродінвест, продовольчу компанію «Поділля» та суднобудівний

завод «Ленінська кузня». П. Порошенку також опосередковано належать значні земельні ділянки у Вінницькій області, на яких у тому числі є плантації цукрових буряків, а також кілька заводів з виробництва цукру.

Згідно з податковою декларацією, доходи П. Порошенка за 2013 р. становили 51 830 000 грн, членів його сім'ї – 52 тис. грн. Дивіденди і відсотки принесли йому 13 530 000 грн, а доходи від відчуження цінних паперів і корпоративних прав – 38 060 000 грн.

За оцінками міжнародної консалтингової компанії Wealth-X, сукупний капітал П. Порошенка становить 1,2 млрд дол., журнал Forbes на початку 2013 р. оцінював його в 1,6 млрд дол. Однак з того часу переважна більшість українських активів подешевшало через ситуацію в країні, а корпорація Roshen з літа 2013 р. фактично втратила ринок Росії, уточнили в одному з інвестиційних банків (http://antikor.com.ua/articles/6563-eksperty_nazvali_osnovnyh_pretendentov_na_pokupku_kontserna_roshen).

Виходячи з того, що виручка Roshen у 2012 р. становила 8,1 млрд грн (1 006 000 000 дол. за курсом на 31 грудня 2012 р.), а прибуток – 1,4 млрд грн (173 900 000 дол.), концерн, за оцінками експертів, може коштувати від 1–1,5 млрд дол.

Однак швидко виконати свою обіцянку і стати Президентом без бізнесу П. Порошенко не зможе. «На це потрібен мінімум рік навіть за умови, що покупець вже знайдений. Жодна компанія не буде купувати великий промисловий актив без проведення внутрішнього аудиту, на який піде не один місяць», – запевнив директор Центру світової економіки і міжнародних відносин НАНУ О. Устенко. До того ж економічна ситуація в Україні сьогодні не сприяє продажам.

На думку старшого аналітика інвесткомпанії «Арт Капітал» А. Патіота, П. Порошенку доведеться реалізовувати свої активи частинами, окремо за кожним напрямом (<http://www.trust.ua/news/95615-poroshenko-celesoobraznee-peredat-aktivy-v-upravlenie-nezheli-ih-prodavati-eksperty.html>).

«Не виключено, що навіть активи кондитерського та сільськогосподарського напрямку, що входять умовно в один вертикально – інтегрований холдинг, будуть реалізовуватися окремо. Все залежить від попиту на ці активи, ціни і наявності зацікавлених покупців», – підкреслив він, зауваживши, що ситуація в країні поки відлякує іноземних покупців. Експерт вважає, що первісна ціна на активи буде досить високою, тому їх продаж навряд чи відбудеться до кінця поточного року.

З колегою згоден віце-президент із корпоративних фінансів інвестиційної компанії SP Advisors О. Пронін. На його думку, закриття такої масштабної операції може затягнутися більш ніж на 12 місяців. «У даний час макроризики України для інвесторів ще досить високі, тому якщо продаж активів зараз і почнеться, потенційні покупці будуть вимагати від продавця істотного дисконту», – сказав експерт.

За словами директора аналітичної групи Da Vinci AG А. Бароніна, найбільш імовірними претендентами на покупку концерну Roshen вважають

швейцарську і американську фірми: Nestle або Kraft Foods. Не виключають і купівлю Roshen його вітчизняним конкурентом – концерном «АВК» (http://antikor.com.ua/articles/6563-eksperty_nazvali_osnovnyh_pretendentov_na_pokupku_kontserna_roshen).

Утім, експерти вважають, що П. Порошенко може офіційно виставити свої підприємства на продаж за стандартною ціною, на яку, зрозуміло, не будуть погоджуватися потенційні покупці, і виконає обіцянку формально. Так він зможе вичікувати, поки не трапиться хороша пропозиція.

Вихід із ситуації, на думку партнера групи «Інвестиційний капітал Україна» (ICU) М. Пасенюка, також можна знайти шляхом передачі активів в управління третім особам, створенням рад директорів з незалежною більшістю або схожими механізмами (<http://www.trust.ua/news/95615-poroshenko-celesoobraznee-peredat-aktivy-v-upravlenie-nezheli-ih-prodavati-eksperty.html>).

«Безумовно, якщо Порошенко прийняв рішення продати бізнес, він це зробить. Але до кінця не ясні причини, з яких громадськість повинна на цьому наполягати, і чому? Якщо говорити про Roshen, то це системний бізнес, який вибудовувався роками, до президентства існував дуже успішно без будь-яких преференцій з боку держави. Чому зараз він не може продовжувати існувати в такому ж режимі?» – зазначив експерт.

Чим Президент із величезним банківським рахунком після продажу або з великою кількістю акцій мультинаціональної компанії краще Президента з нормально працюючим бізнесом, який як акціонер, як мінімум, отримує від свого менеджменту зведення з полів про стан економіки, запитує аналітик.

Експерт вважає, що у сформованій ситуації потенційний конфлікт інтересів хоч і можливий, але навряд чи ймовірний. «Roshen є системним бізнесом, яким вже давно керують професійні менеджери, і П. Порошенко не керує ним у ручному режимі», – резюмував М. Пасенюк.

Обрання Президентом України П. Порошенка активно коментують західні експерти. Сайт Комітету із закордонних справ Палати представників Конгресу США оприлюднив заяву голови комітету Е. Ройса під назвою «З приводу обрання Президентом України Петра Порошенка». «Ці вибори є переконливою перемогою української демократії та великим провалом зусиль Путіна розділити країну. Проголосувавши сьогодні, українці в усіх регіонах показали свої відданість єдиній, незалежній та демократичній Україні», – ідеться в заяві.

Е. Ройс також заявив, що П. Порошенко справив на нього сильне враження під час особистої зустрічі. «Коли я зустрівся минулого місяця з новообраним президентом Петром Порошенко, я був вражений його поглядами на розбудову країни, включно з давно назрілими та критично необхідними реформами, покликаними подолати корупцію та сприяти економічному росту та національній єдності. Слова мають стати ефективними діями. Під час нашої зустрічі я запевнив Порошенка, що США будуть і надалі підтримувати Україну у її боротьбі із викликами на шляху до

майбутнього», – ідеться в заяві (<http://ukrainian.voanews.com/content/article/1922329.html>).

Віце-президент аналітичного центру «Атлантична рада» Д. Вілсон побачив у перемозі П. Порошенка загальноукраїнський консенсус. «Це перші президентські вибори в Україні, які не нагадують перепис населення Сходу та Заходу України. Порошенко переміг загалом по країні», – «твітить» експерт. «Вибори в Україні це велика перемога центристів. У час кризи українці згуртувались навколо об'єднуючих фігур», – пише Д. Вілсон. (<http://ukrainian.voanews.com/content/article/1922897.html>).

Дещо інший погляд на український вибір у президента Eurasia Group Я. Бреммера. Він у Twitter привітав Порошенка з обранням «президентом більшої частини України». «Вибори не пройшли в Криму, більшості Донцької та Луганської областей, але правильно, що Захід заявляє про успіх», – пише Я. Бреммер.

Експерт Eurasia Group О. Клімент відзначає парадокс президентських виборів в Україні. «Порошенко представляє ледь не все, проти чого боровся Майдан. Очікуйте значної політичної нестабільності навіть без втручання Росії». При цьому О. Клімент переконаний, що «Порошенко має історичну нагоду змінити курс України». «Для цього йому треба переступити і через власну історію і через історію країни», – твітує О. Клімент.

Британський політолог Д. Гамільтон вважає, що Євросоюз готовий до повної співпраці з новообраним українським Президентом. «Я вважаю, що на користь Порошенка є багато чинників: той факт, що він зумів зібрати на свою користь таку велику кількість і вирішальну більшість голосів, засвідчує безпідставність тверджень про розкол України. Той факт, що він здобув перемогу у першому раунді, зміцнює його позиції і в Україні, і на міжнародній арені. Він освічена й розумна людина, і зможе відповідним чином давати раду Росії, і зробить так, що його почують у Брюсселі», – переконаний аналітик (<http://ukrainian.voanews.com/content/prorshenko-destiny/1926790.html>).

Оскільки зміна влади в Україні відбувається під гаслами втілення європейських цінностей і осягнення європейських стандартів життя, П. Порошенку доведеться доказати свою здатність втілювати реформи, які б зближували Україну з Європейським Союзом. Колишній британський дипломат, який працював послом у Югославії та в Росії, Е. Вуд вважає, що П. Порошенка бачать як нову людину на новій для нього посаді, а його попередній досвід, принаймні для початку, вважатимуть перевагою.

«У Порошенка не буде вибору, окрім як прощтовхувати справжні зміни. Якщо він цього не робитиме, або не зможе зробити, то Україна загрузне у ще глибших проблемах. Можна навіть сказати, що він приречений на успіх. Хоча, звичайно ж, будуть люди, які бажатимуть йому провалу», – сказав колишній дипломат, наголосивши також на тому, що першочергові завдання новообраного українського Президента лежать в Україні, і легітимізація президентської влади у Донецьку та Луганську – один із пріоритетів.

З міжнародних чинників дії Росії залишаються визначальними. Директор

лондонської аналітичної установи «Чатам Гаус» Р. Ніблетт вважає, що Захід повинен буде надавати і дипломатичну підтримку Україні. «Захід до певної міри змушений залучатися до цього процесу. Просто спостерігати і залишити слабший уряд у Києві наодинці у переговорах з дуже наполегливою Росією, яка має чітко визначене лідерство, не випадає. Києву потрібна підтримка Заходу, щоб створити баланс у цьому протистоянні з Москвою. Хоча ідея, що ми якось можемо впливати на наслідки подій у Східній Україні, не виправдана. Натомість ми повинні вказати Путіну на довготермінові наслідки його досить агресивної позиції у Східній Україні. Отже, тут справа лежить у суто економічній площині. Досі кроки були досить пропорційні. Захід повинен притримувати більш радикальні економічні санкції на випадок, якщо Росія вдаватиметься до ще серйозніших кроків. А тим часом Україні можна полегшити торгівлю із Заходом, зі Сполученими Штатами, поглибити угоду про асоціацію, і вказати президенту Путіну, що здатність російської економіки і російської олігархії заробляти гроші на Західній Європі, і можливість інвестицій в енергетику, у зв'язок та аерокосмічну індустрію в майбутньому будуть неможливі. З таким підходом до України Путін не може мати бажаних для нього взаємин із Заходом», – сказав Р. Ніблетт.

Щодо конкретної допомоги, на яку може сподіватися П. Порошенко, за прогнозами західних політологів, пряма військова допомога Заходу Україні за теперішніх умов не розглядається. Наголос – на економіці, зауважила лондонський політолог О. Луцевич, нагадуючи про вже надану або обіцяну фінансову підтримку.

«Варто пам'ятати про близько 17 мільярдів доларів, обіцяних МВФ та ЄБРР на підтримку української економіки. Наступним кроком буде підписання договору з ЄС про зону вільної торгівлі, і, я думаю, що у супроводі до цього договору може бути надана якась фінансова допомога на структурні реформи, необхідні для того, щоб привести українські умови до стандартів, за яких українські фірми можуть скористатися відкриттям європейського ринку», – зазначила О. Луцевич.

Британський політолог Д. Гамільтон натомість зауважив, що, на жаль, будь-якої допомоги Україні завжди буде не досить. Натомість українці вчергове показують свою власну здатність робити зрілі політичні кроки. Результати останніх президентських виборів в Україні, зокрема, розвіяли імідж засилля ультрарадикальних партій. Імідж, який активно пропагувала Москва і активно поширювали російські засоби масової інформації та окремі сили у Європі.

«Наполягання деяких лівих сил у Європі, які стверджували, що ЄС не повинен тісно співпрацювати з Україною через, буцімто, засилля там ультраправих, змогли побачити, що крайньоправі кандидати зібрали підтримку на рівні усього лише 2–3 %. Я думаю, що Україна показала себе цілісною країною, країною, яка заслуговує на шлях до членства у Європейському Союзі, і я вважаю, що Порошенко показав себе саме тією людиною, яка зможе виконати таку місію», – наголосив Д. Гамільтон.

Тим часом результати підрахунку голосів на виборах у Європарламент призвели до невеликого «політичного землетрусу», бо рекордних здобутків домоглися ультраправі на зразок французького Національного фронту, антиєвропейські, такі як Партія незалежності Сполученого Королівства та крайні націоналістичні сили, зокрема в Данії та Греції. Зміцнення таких партій у Європейському парламенті може бути не на користь інтересам України. Але фахівці закликають не перебільшувати проблему, бо близько 70 % мандатів Європарламенту отримали провідні традиційні партії. Тим більше, конкретні дії Євросоюзу, зокрема і зовнішню політику, визначає не Європарламент, а ради міністрів та глави держав і урядів країн ЄС. Втілює ту політику виконавчий орган – Європейська комісія. Саме з цими органами ЄС доведеться насамперед мати справу українському уряду та новообраному Президенту України (<http://ukrainian.voanews.com/content/article/1926478.html>). «Те, що Порошенко хоче працювати з Яценюком – гарна ознака. Яценюк технократ світового масштабу, який розуміється на економіці та соціальних проблемах. Нова українська влада має вирішити дві проблеми: відновлення порядку на Сході та економічні реформи із знищенням корупції», – заявив колишній посол США в Україні Д. Гербст.

Е. Рубін, другий заступник держсекретаря США з питань Європи та Євразії, пообіцяв, що в найближчі кілька місяців Україна отримає допомогу від США, ЄС, Канади та деяких інших країн. «Ми готові підтримати Україну у відновленні порядку та законності, зміцненні кордонів. Українці хочуть не лише побороти корупцію, але й відновити мир та порядок на Сході України. Майбутнє України – в її руках. Ми лише підтримуватимемо їхнє прагнення жити в демократичній країні. США допомогатимуть Україні відродити армію та міліцію, які остаточно розвалив Янукович. Крім того, ми активно сприятимемо побудові громадянських інститутів», – пообіцяв Е. Рубін.

Експерти відзначили, що з проведенням виборів в Україні все лише починається, але успішні кроки вже зроблено. «В останні три місяці ми побачили більше законів, покликаних реформувати економіку, ніж у попередні роки. Важливо й те, що немає Януковича та його команди. Українська економіка зростатиме», – зазначив економіст А. Аслунд.

М. Савків, голова Інформаційного центру Українського конгресового комітету Америки переконаний, що допомога від Заходу: як економічна, так і політична, дасть змогу стабілізувати Україну. Однак не слід забувати про вплив Росії. «Був підписаний союз між Росією, Казахстаном та Білоруссю. Це форма агресії і питання у тому, чи оформиться ця агресія в Україні якимось способом. І Україна повинна з тим боротися також», – зазначив він.

На думку експертів, Україна отримала чудовий шанс стати демократичною країною із сильною армією та економікою.

Президент РФ В. Путін поки ніяк не прокоментував перемогу П. Порошенка на виборах і офіційних поздоровлень йому не надсилав. Прес-секретар російського лідера Д. Песков зазначив, що Кремль «буде поважати вибір українського народу, але говорити про зустріч двох президентів поки рано».

Глава МЗС РФ С. Лавров заявив, що подальші контакти з П. Порошенком залежатимуть від того, як він вирішить проблеми на Донбасі. «Ідучи на вибори, Порошенко обіцяв об'єднати країну. Подивимося, якими методами це буде зроблено. Росія, як і раніше, наполягає на дотриманні Женевської конвенції, підписаної 17 квітня», – пояснив керівник російського зовнішньополітичного відомства.

Отже, П. Порошенко отримав великий кредит довіри і, власне, від його подальших дій буде залежати наскільки вдалим буде його президентство. Від нового керманіча держави усі очікують чітких і виважених кроків як у внутрішній поліці, так і на міжнародній арені. Чи почне Україна жити по-новому, як того вимагав Майдан, залежить насамперед від того, чи заживе по-новому сам П. Порошенко. Хочеться вірити, що цього разу народ не помилився і до чергової революції справа не дійде.

(Статтю написано з використанням інформації таких джерел:
http://ukraine.setimes.com/uk/articles/uwi/features/2014/05/27/feature-01?change_locale=true;
<http://7days-ua.com/news/yaroslav-dzhodzhyk-poroshenko-maje-vsi-shansy-staty-ukrajinskym-cherchyllem/>;
<http://glavred.info/politika/itogi-vyborov-chego-zhdat-ot-novogo-prezidenta-ukrainy-prognoz-ekspertov-280573.html>;
<http://glavred.info/politika/itogi-vyborov-chego-zhdat-ot-novogo-prezidenta-ukrainy-prognoz-ekspertov-280573.html>;
<http://galnet.org/newsticker/147860-rezultaty-prezydentskyh-vyboriv-v-ukrajini-staly-porazkoyu-kremlya-eksperty>;
<http://www.pravda.com.ua/inozmi/deutsche-welle/2014/05/26/7026711/>;
<http://zik.ua/ua/news/2014/05/28/armii-brakovalo-pragmatychnogo-golovno-manduvacha-viyskovyy-ekspert-492720>;
<http://uanews.kharkiv.ua/politics/2014/05/26/48699.html>;
http://gazeta.ua/articles/politics/_pered-poroshenkom-stoyat-dva-zavdannya-ekspert/561507;
<http://dyvys.info/polityka/dostrokovi-parlamentski-vybory-vidbudutsya-nastupnoho-roku-taran.html>;
<http://obozrevatel.com/politics/18409-pershij-test-poroshenka.htm>;
<http://domik.ua/novosti/u-novogo-prezidenta-est-vse-shansy-stabilizirovat-grivnu-n222228.html>;
<http://finance.liga.net/economics/2014/5/27/articles/38709.htm>;
<http://antikor.com.ua/articles/6563-eksperty-nazvali-osnovnyh-pretendentov-na-pokupku-kontserna-roshen>;
<http://www.trust.ua/news/95615-poroshenko-celesoobraznee-peredat-aktivy-v-upravlenie-nezheli-ih-prodavati-eksperty.html>;
<http://ukrainian.voanews.com/content/article/1922329.html>;
<http://ukrainian.voanews.com/content/proroshenko-destiny/1926790.html>;
<http://ukrainian.voanews.com/content/article/1926478.html>).

Современный политический кризис в Украине: пути выхода

За последние месяцы конфликт в Украине разросся в небывало сложный политический кризис, а пути преодоления его стали едва ли не главной темой обсуждения как в Украине, так и на Западе. Варианты выхода из кризиса, в котором оказалась сегодня Украина, предлагают политики, эксперты, общественные деятели.

Исполняющий обязанности Президента Украины А. Турчинов уже не раз заявлял о том, что власть готова к диалогу с регионами, готова обсуждать конкретные предложения. Руководитель парламента подчеркивает: «Я уверен, что, с одной стороны, проводя системно мероприятия по борьбе с терроризмом, с другой стороны, находя формат конструктивного разговора с регионами, мы выйдем из того кризиса, куда толкает нашу страну, к огромному сожалению, руководство Российской Федерации, которое инспирирует эти провокации, цель которых – полная дестабилизация ситуации в Украине и свержение украинской власти» (http://rus.newsru.ua/ukraine/12may2014/vyhid_z_kryzy.html).

С целью найти выход из кризиса и. о. Президента Украины, Председатель Верховной Рады А. Турчинов и Премьер-министр Украины А. Яценюк в совместном заявлении озвучили инициативу проведения общеукраинских круглых столов национального единства. «Мы слышим Донбасс, и сейчас готовы садиться за стол переговоров», – сказал А. Турчинов и пригласил к участию в круглых столах представителей органов местного самоуправления, ученых Донбасса, представителей культуры, тех, кто представляет политические движения и общественные организации. Одновременно А. Турчинов выразил готовность к откровенному разговору с теми, кто хочет искать выход из кризиса, но не с теми, кто «убивает, кто пытается, кто насилует».

Он также отметил, что Украина идет по пути децентрализации. «Мы идем по пути реального усиления местного самоуправления, реального усиления регионов, финансового и политического. Не может быть сильной Украины с слабыми регионами», – убежден и. о. Президента. По его мнению, то, что сегодня происходит на Донбассе, объяснить просто желанием федерализации нельзя. «Нельзя решать любые подобные вопросы с оружием в руках», – подчеркнул он (<http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/05/10/7024897>).

В свою очередь А. Яценюк добавил: «Мы будем вести диалог со всеми, кто не держит оружия в руках. Сейчас главные задачи правительства – обеспечить безопасность людей, побороть коррупцию, обеспечить народ рабочими местами, внести изменения в Конституцию и выбрать легитимного Президента».

Также А. Яценюк в очередной раз выступил за сохранение четырехстороннего формата международных переговоров по

урегулированию кризиса в стране. Соответствующее заявление он сделал на брифинге в аэропорту «Борисполь» после переговоров с главой МИД ФРГ Ф.-В. Штайнмайером. «Мы поддерживаем формат переговоров при присутствии Украины, ЕС, США и России», – сказал он.

Как известно, ранее Киев и Москва получили план ОБСЕ по выходу Украины из кризиса. «Дорожную карту» подготовил действующий председатель ОБСЕ, глава швейцарского МИД Д. Буркхальтер. Предлагаемую ОБСЕ «дорожную карту» по урегулированию кризиса в Украине можно свести к четырем пунктам – это прекращение огня, деэскалация напряженности, налаживание диалога и выборы. В свою очередь, в МИД Украины отметили, что «дорожная карта» ОБСЕ отличается от украинского варианта «дорожной карты» тем, что она более детальна, но основные позиции сохраняются. Такую точку зрения озвучил глава пресслужбы МИД Е. Перебийнис. «...Есть определенные моменты в этой «дорожной карте», которые требуют определенного уточнения, и мы, по крайней мере, хотели бы их еще обсудить», – заявил он, а также добавил, что «дорожная карта» должна учитывать точку зрения всех участников переговоров и, в первую очередь, Украины (<http://tsn.ua/politika/ukrayina-hoche-vnesti-utochnennya-do-planu-obsye-schodo-vihodu-ukrayini-z-krizi-349338.html>).

Кроме того, по мнению лидера партии «Батьківщина» Ю. Тимошенко, в нынешней ситуации Украина должна обратиться к гарантам своей безопасности по выполнению обязательств и просить мир о третьем этапе санкций против России. «Мы обязаны еще раз обратиться к странам, которые выступали гарантами целостности нашего государства, мира и спокойствия, обратиться к ЕС, ко всем игрокам геополитического пространства, которые считают себя лидерами, чтобы немедленно сделать несколько шагов. Первое – это сообщить миру, как будут соблюдаться гарантии, четко и понятно, будут ли они выполняться», – сказала экс-премьер во время круглого стола национального единства. Ю. Тимошенко уточнила, что такое обращение к мировым лидерам должно быть от парламента, духовных лидеров и, возможно, от украинского народа. «Второе. Нам нужно попросить наконец, чтобы дали третий уровень санкций (относительно России. – Авт.), потому что были публичные заявления, если будет вторжение на континентальную Украину, то будет применен третий уровень санкций. Мне кажется, что пора это сделать», – пояснила она.

Победитель президентской гонки, внефракционный депутат Верховной Рады Украины П. Порошенко уверен, что оптимальным выходом из политического кризиса в Украине станут (наряду с уже проведенными президентскими выборами) досрочные выборы парламента по открытым спискам. «Единственный выход из кризиса – это выборы (досрочные. – Авт.), когда народ делегирует свои полномочия представителям в парламенте», – сказал П. Порошенко.

Со своей стороны народный депутат С. Тигипко предложил свои пути выхода из кризиса: «Кровопролитие нужно остановить немедленно, пока мы

не перешли последнюю черту. С этой целью необходимо сделать следующие шаги:

1. Немедленно прекратить насилие со всех сторон. При применении силового варианта мы не сможем сохранить единую страну.

2. Отправить в отставку правительство, которое несет политическую ответственность за смерти в Одессе.

3. Начать переговоры в регионах с почетными гражданами, лидерами мнений, представителями интеллигенции, старейшинами, известными людьми, которые пользуются доверием и уважением. Они смогут подсказать варианты выхода из ситуации, повлиять на радикально настроенных граждан.

4. Приступить к подготовке второго раунда международных переговоров по урегулированию украинского кризиса «Женева-2». Нам трудно справиться с ситуацией без поддержки и посредничества мировых держав.

5. Провести полное и независимое расследование деятельности и бездеятельности силовых структур 2 мая в Одессе и других городах Юга и Востока, повлекшее человеческие жертвы.

Давайте работать на понижение градуса эмоций, принимать взвешенные, рациональные решения!» (http://pikabu.ru/story/narodnyiy_deputat_kandidat_v_prezidentyi_ukrainyi_sergey_tigipko_predlozhit_puti_vyikhoda_iz_krizisa_2244006).

Депутат также подчеркнул, что нужно срочно проводить социальное расследование, чтобы выяснить, чего именно требуют жители проблемных регионов. Ведь «гадать, как разрешить кризис, мы будем долго», подытожил С. Тигипко.

Свой вариант урегулирования ситуации в Украине представил В. Коновалюк, который также баллотировался на пост Президента Украины. 7 мая на пресс-конференции в Вашингтоне В. Коновалюк заявил представителям ведущих мировых СМИ, что главная задача для Украины сейчас – это убедить США и Россию равноудалиться от страны, а не превращать Украину в военный полигон для выяснения своих отношений. Только при выполнении этого условия украинцы получают возможность решить свои внутренние проблемы, убежден он. «Еще одним важным моментом на пути к стабилизации обстановки должна стать мирная конференция по вопросам Украины, где нужно начать строить фундамент нового механизма реализации Будапештского меморандума», – утверждает В. Коновалюк.

Напомним, Будапештский меморандум, подписанный 20 лет назад, гарантировал Украине целостность её границ. Взамен Украина отказалась от собственного ядерного оружия.

«Последние события в стране показали, что Будапештский меморандум, подписанный 20 лет назад, не стоит даже той бумаги, на которой он напечатан, – отметил политик на своей странице в Facebook. – К сожалению, страны-гаранты превратили Украину в поле боя. Они откровенно провоцируют в нашей стране конфликты, поддерживают лояльные к ним

радикальные течения и рассматривают Украину не как государство, а как «спорную территорию»».

Следующим шагом для выхода страны из кризиса должно стать создание постоянной рабочей группы представителей США, Великобритании и России. Эта группа, по мнению В. Коновалюка, могла бы стать основным посредником в налаживании мирного диалога на Востоке Украины.

Также политик призвал лидеров США, Великобритании и России использовать свое влияние в ООН, ОБСЕ и Совете Европы для того, чтобы эти организации открыли свои представительства в самых горячих точках Украины. По мнению В. Коновалюка, это сможет способствовать деэскалации конфликта и налаживанию диалога между враждующими группами.

В то же время, по словам В. Коновалюка, когда страна преодолет кризис, необходимо провести всеукраинский референдум, который позволит на уровне Конституции закрепить внеблоковый статус Украины. «Это снимет градус напряженности в стране и позволит людям непосредственно участвовать в формировании как внутренней, так и внешней политики государства», – заявил В. Коновалюк (http://news.eizvestia.com/news_politics/full/841-konovalyuk-predstavil-plan-vyhoda-ukrainy-iz-krizisa).

В конце апреля в Донецком городском совете состоялся круглый стол на тему: «Как мирным путем выйти из кризиса в Украине». Участие в мероприятии приняли донецкий городской голова А. Лукьянченко, секретарь Донецкого городского совета С. Богачев, начальник управления по связям с общественностью городского совета М. Ровинский, лидеры политических партий и общественных организаций, а также представители Донецкой народной республики и СМИ. Следует отметить, что лидеры политических партий и власти Донецка выступают за сохранение территориальной целостности Украины и призывают направить усилия на поддержание мира в стране.

Результатом мероприятия стало принятие резолюции, в которой участники мероприятия выразили заинтересованность в консолидации усилий и политического влияния для мирного преодоления кризиса в Украине. «Мы выступаем за сохранение территориальной целостности Украины и призываем направить совместные усилия для поддержания мира и правопорядка в стране. Никакая идея не стоит человеческой жизни. Считаем, что окончательное принятие любых решений по деэскалации конфликта должно быть результатом переговоров и открытого общения между конфликтующими сторонами, а не основываться лишь на политической целесообразности. Все действия сторон, участвующих в конфликте, должны находиться в рамках правового поля и Конституции Украины», – говорится в сообщении.

«Считаем необходимым условием для достижения компромисса: освободить все захваченные здания и разоружить все незаконные формирования. Категорически осуждаем захват заложников в Славянске; выполнить женеvские соглашения; прекратить военные действия в Донецкой

области. Обращаемся к депутатам Верховной Рады с предложением рассмотреть Закон «О местном референдуме», а также принять безотлагательные меры, которые приведут к децентрализации государственной власти в Украине, тем самым снизив градус гражданского противостояния. Уверены: только мирный путь выхода из кризиса сможет решить все разногласия!» – говорится в тексте резолюции.

Напомним, ранее депутаты Донецкого областного совета потребовали от центральной власти прекратить силовые действия и вывести из региона вооруженные формирования
(<http://rus.newsru.ua/ukraine/25apr2014/donbassedin.html>).

Кроме того, донецкий бизнесмен Р. Ахметов выступил с заявлением, в котором также поддержал планы украинского правительства децентрализовать власть (<http://censor.net.ua/v285302>). Кроме того, Р. Ахметов заявил, что лучшим выходом из кризиса будет изменение Конституции. «Это когда власть из Киева переходит в регионы. Это когда власть не назначают, а выбирают. И это тогда, когда местная власть берет ответственность за настоящее и будущее перед людьми. Я глубоко убежден, что счастливым Донбасс может быть только в единой Украине», – подчеркнул Р. Ахметов (<http://tsn.ua/politika/ahmetov-zaproponuvav-chotiri-scenariyi-schastya-dlya-donbasu-349583.html>).

Следует отметить, что Партия регионов, членом которой является Р. Ахметов, видит выход из ситуации в неотложной выработке и принятии «законов, обеспечивающих интересы всех регионов страны». «В первоочередном порядке должны быть внесены в парламент и проголосованы конституционным большинством законы о децентрализации власти, которые предоставляют регионам широкие полномочия; о предоставлении русскому языку статуса второго государственного; о реальной борьбе с коррупцией и бандитизмом; о защите свободы слова», – заявила ПР.

Эти положения партия экс-президента В. Януковича предлагает включить в проект новой Конституции. Ее, отмечают в Партии регионов, «необходимо принять до осени текущего года». «Мы обращаемся к нашим политическим оппонентам с предложением возобновить конструктивный политический диалог, который позволит без очередных потрясений вывести страну из глубокого кризиса и станет залогом сохранения целостного независимого Государства Украина», – заявляет ПР (<http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/03/14/7018777>).

Наряду с продолжением проведения национальных круглых столов, призванных способствовать, как минимум, достижению консенсуса политических элит, позитивным сигналом для снижения градус противостояния является инициатива стран Запада относительно продолжения диалога в рамках Женевской конференции для выработки системного подхода в разрешении кризиса. Об этом в эфире телепрограммы «Шустер Live», заявил «регионал» Ю. Бойко.

Напомним, что министр иностранных дел Германии Ф.-В. Штайнмайер

вновь предложил провести еще одну Женевскую конференцию по ситуации в Украине, если ЕС, США, Украина и Россия согласятся на ее проведение. Он также заявил, что ни одна страна Европейского Союза не хочет отправлять свои войска в Украину, а отношения между Украиной и Россией должны быть урегулированы дипломатическим путем.

К тому же президент Совета ЕС Г. Ромпей подчеркнул открытость к проведению вторых переговоров в Женеве по урегулированию кризиса в Украине. «Мы держим открытым путь для диалога, и мы открыты к идее относительно второй встречи в Женеве. Мы работаем для стабильности Украины посредством поддержки необходимых политических и экономических реформ и внимательно следим за ситуацией, которая является предметом серьезного беспокойства, – заявил президент Совета ЕС. – Мы призываем Россию воздержаться от любых шагов, направленных на дальнейшую дестабилизацию Украины, и начать работать над дипломатическим решением кризиса» (http://zik.ua/ua/news/2014/05/07/rompey_yes_vidkrytyy_do_provedennya_drugy_h_peregovoriv_shchodo_ukrainy_u_zhenevi_485820).

Новые переговоры в Женеве призваны повлиять на позицию России в направлении ее дистанцирования от боевиков на Востоке Украины и прекращении какой бы то ни было их поддержки. При этом, по мнению британской *The Guardian*, единственная сторона, которая может что-то реально сделать для разрешения ситуации в Донецкой и Луганской областях, где экстремисты объявили о создании новых «республик», – это ОБСЕ. Отмечая сомнительность так называемых референдумов на Востоке Украины, газета высказывает мнение, что площадкой, на которой Кремль сможет объяснить экстремистам на Востоке Украины свое нежелание принимать новые территории, могут стать новые переговоры в Женеве. Их же может организовать только ОБСЕ (<http://tsn.ua/politika/boyovikiv-na-shodi-ukrayini-mozhe-vgamuvati-lishe-obsye-i-zheneva-2-the-guardian-349284.html>).

Председательствующая же в ОБСЕ Швейцария не видит необходимости в настоящее время проводить «Женеву-2» по Украине, поскольку для проведения такой конференции нужно констатировать результаты действий по улучшению ситуации, заявил ранее министр иностранных дел и президент Швейцарии Д. Буркхальтер.

Москва также прокомментировала обсуждаемую в последние дни европейскими политиками и дипломатами идею созыва в Женеве второй конференции по Украине. По итогам министерской встречи членов Совета Европы, состоявшейся в Вене, глава МИД России С. Лавров заявил: опять собираться в формате Россия – США – ЕС – Украина бессмысленно. При этом, по мнению министра, говорить о провале достигнутых в Женеве 17 апреля договоренностей преждевременно. «То, что могло сделать мировое сообщество, а именно согласовать рамки, в которых мы видим выход из украинского кризиса, мы уже сделали. Это прежде всего заявление от 17 апреля. Опять собираться в таком же формате, когда оппозиция нынешнему режиму в Украине отсутствует за столом переговоров... Едва ли

это что-то добавит», – заявил в Вене на итоговой пресс-конференции С. Лавров (<http://www.kommersant.ru/doc/2466595>).

Также МИД России заявил, что Россия готова приступить к формированию международного механизма для разрешения украинского кризиса – компактной группы поддержки для Украины.

В свою очередь, Министерство иностранных дел Украины считает эти предложения неприемлемыми. «Это заявление МИД РФ похоже на ультиматум. Позиция, которая там изложена, является абсолютно неприемлемой для украинской стороны», – сообщил директор департамента информационной политики МИД Е. Перебийнис. По его словам, Киев исходит из того, что любые переговоры с РФ при международном посредничестве должны проходить исключительно на основе уважения территориальной целостности Украины и невмешательства в ее внутренние дела (<http://forbes.ua/news/1367426-mid-ukrainy-otverg-predlozhenie-rf-pouregulirovaniyu-krizisa>).

Украина, при определенных условиях, может успешно выйти из тяжелого положения. Такого мнения придерживается сопредседатель Республиканской партии России – Партии народной свободы (РПР-ПАРНАС), экс-глава правительства РФ М. Касьянов. «Если по выходу из кризиса будет консолидированное мнение Европы, прежде всего о том, что необходима последовательная поддержка Украины в условиях ее ослабевшей власти», – уточнил он в комментарии «Голосу Америки».

М. Касьянов заметил, что «провокационные действия в юго-восточных регионах страны как раз и призваны, в том числе, к тому, чтобы создать атмосферу, будто выборы (Президента. – Авт.) не очень легитимны, – рассуждает он. – Но если власти Украины при поддержке Европейского Союза сумеют правильным образом провести с наблюдателями ОБСЕ работу, то, безусловно, позиции Киева укрепятся, и он сможет приступить к решению тех проблем, которые накопились в экономической сфере» (<http://www.golos-ameriki.ru/content/ways-to-save-ukraineconomy/1912679.html>).

Главной задачей в Украине сегодня является снижение напряженности и прекращение насилия, заявил вице-премьер, глава МИД Греции Э. Венизелос на заседании Совета по иностранным делам ЕС в Брюсселе.

Э. Венизелос предложил план действий по деэскалации конфликта: «Первый шаг, с российской стороны, – не признать так называемый референдум. Вторым шагом является фактическое участие восточных районов в президентских выборах в Украине. Третьим шагом является отвод вооруженных сил от границы. Кроме того, со стороны Киева должен быть начат действительно всеобъемлющий процесс диалога с восточными регионами страны. Это очень важно для того, чтобы создать новую и устойчивую ситуацию в Украине, в соответствии с принципами уважения территориальной целостности и суверенитета страны» (http://rian.com.ua/world_news/20140512/348318461.html).

В свою очередь президент Франции Ф. Олланд надеется, что Западу

удастся добиться от Москвы действий для снижения напряженности в Украине. Ф. Олланд утверждает: «Наши отношения с Россией позволяют нам убедить российские власти и президента Путина в том, что единственный возможный выход из кризиса – это путь диалога и, следовательно, снижение напряженности. После проведения президентских выборов необходимо изменение Конституции, которое позволит изменить устройство Украины в соответствии с ее разнообразием и гарантирует уважение меньшинств. В этом может быть путь выхода из этого кризиса».

Генеральный секретарь ООН Пан Ги Мун заявил о своей готовности стать посредником для разрешения кризиса в Украине и обсуждал этот вопрос непосредственно со всеми заинтересованными сторонами – украинскими лидерами, лидерами Российской Федерации, ЕС и США. Пан Ги Мун заявил: «Я призываю все стороны к урегулированию этой проблемы мирным путём и готов обеспечить своё участие в случае необходимости». При этом Генсек ООН выразил глубокую обеспокоенность проявлениями насилия в Украине и призвал все стороны к выполнению женеvских договорённостей.

Кризисная ситуация в Украине в ближайшие недели может ухудшиться, если заинтересованные стороны не придут к политическому решению конфликта, при этом и в Вашингтоне, и в Брюсселе понимают, что необходимо перераспределение власти для большего учета интересов различных регионов Украины, считает американский политолог, экс-советник в Администрации президента Дж. Буша-младшего Т. Грэм. При этом, по его мнению, поддержание единства между Европой и США по вопросу кризиса в Украине является большой проблемой. Т. Грэм подчеркнул, что «практически любой пакет санкций, которые касались бы не только отдельных личностей или организаций, окажут гораздо большее влияние на Европу, нежели США», что объясняется природой торговых и экономических отношений между Европой и Россией, Россией и США.

Напомним, что в начале мая президент США Б. Обама и канцлер Германии А. Меркель заявили в Вашингтоне о готовности расширить санкции в отношении России.

По словам Т. Грэма, расширение санкций практически неизбежно в свете того, что Вашингтон и Брюссель будут стремиться обеспечить уровень доверия к своим действиям. Но, несмотря на это, эксперт считает, что санкции не являются верным решением. «Я думаю, должно быть некое соглашение между Вашингтоном, Брюсселем, Москвой и Киевом», – говорит Т. Грэм, поясняя, что его черты в целом уже обрисованы и широко обсуждаются: «Некий статус русского языка, децентрализация власти, статус Украины и пакет экономической помощи для преодоления Украиной финансовых и экономических проблем» (<http://rian.com.ua/analytics/20140509/347828708.html>).

Все стороны делают мало для того, чтобы избежать войны, в первую очередь Москва, считает руководитель украинской службы DW Б. Еганн. «Правительство в Киеве должно еще активнее добиваться диалога с

населением на Востоке страны. Речь идет, в том числе, и о дискуссии относительно федерализации или расширения автономии отдельных регионов Украины. Но и политики, и бизнесмены с Востока Украины должны прибегнуть к активным действиям. Они во все времена играли большую роль в политической жизни Украины. В настоящее время большинство этих влиятельных людей только смотрит сбоку на то, как страна распадается.

Наконец Россия. Если Кремль, судя по заявлениям, действительно заинтересован в политическом разрешении кризиса в Украине, то он должен повлиять на так называемые пророссийские силы, чтобы те сели за стол переговоров с Киевом. ...То, что Москва имеет непосредственное влияние на сепаратистов, доказывает освобождение наблюдателей ОБСЕ. Если бы Россия захотела, то политическое решение для решения украинского конфликта могло бы быть найдено. ЕС, Совет Европы, ОБСЕ, даже Генсек ООН уже активно работают над этой задачей», – считает руководитель украинской службы DW (<http://www.dw.de/коментар-україна-на-межі-громадянської-війни/a-17615449>).

Очевидно одно: выход из кризиса будет длительным, потребует огромных материальных, физических и интеллектуальных ресурсов, а также наличия политической воли для реализации задуманного.

Економічний ракурс

С. Горова, старш. наук. співроб. ФПУ НБУВ,
канд. наук із соц. комунікацій

Інвестиційна політика набуває доленосного значення

Іноземні інвестори йдуть з України. Про це активно інформують ЗМІ. Нездорова активність багатьох журналістів у погоні за негативом стає додатковим фактором, що стимулює процес відпливу інвестицій. Проте смакування негативу – це характерна риса української журналістики. Щодо результатів цього процесу, то, за даними Держстату, у I кварталі 2014 р. потік інвестицій знизився на 6,2 млрд дол. Великі зарубіжні компанії – кіпрські, німецькі, голландські, російські та австрійські – вкладають менше коштів, ніж раніше (<http://ukr.segodayna.ua/economics/business/ukraine-teryayet-investicii-520669.html>, 15.05.2014).

В експертних колах також звикли розглядати лише негатив і таку ситуацію пояснюють тим, що інвестори на сьогодні не можуть планувати розвиток бізнесу з огляду на нестабільну політичну ситуацію в Україні та її складні відносини з РФ. «Деякі іноземці продали б свій бізнес в Україні, але покупців не можуть знайти. Далеко не кожен ризикне вкласти гроші в країну, де фактично тривають військові дії», – вважає президент

Українітцентру О. Охріменко (<http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2014/05/20/326127>, 20.05.2014).

Сьогодні багато компаній з іноземним капіталом, які активно розвивалися в Україні ще рік тому, завмерли в очікуванні. «...Сподіваються, що після президентських виборів все налагодиться. Мовляв, міне три-чотири місяці і можна буде знову інвестувати в Україну», – підкреслив менеджер великої інвесткомпанії А. Клімов. Представник іншої інвесткомпанії О. Гончаренко роз'яснює, що багато інвесторів з Китаю, Європи, США та Ізраїлю нині також чекають стабілізації ситуації: «Коли відбуваються переговори, наприклад, з компаніями з ЄС, ті ж поляки кажуть чітко: щойно у вас все заспокоїться, ми готові створювати спільні підприємства та залучати інвестиції з Європи для українських бізнес-проектів».

Проте, як інформують ЗМІ, є країни, яких не лякає складна ситуація в Україні і які готові заводити інвестиції в нашу економіку просто сьогодні, коли вартість бізнесу стала набагато дешевша. Це стосується насамперед інвесторів із країн Перської затоки. «...В Україні з візитом... бізнес-делегація з Кувейту. Вони відвідують Львів, Хмельницький, Одесу, Кременчук, Дніпропетровськ, де познайомляться з місцевими компаніями, куди готові вкладати гроші просто зараз», – зазначав віце-президент УНК МТП І. Гресь. Менеджер делегації з Кувейту Ахмад Хіджи Ал-Хіджи розповів, що за останні півроку представники їхніх компаній відвідали Україну вже шість разів: «Тут хороший потенціал для інвестицій, нас цікавлять всі регіони. Ми готові вкладати в різні галузі – туризм, харчопром, машинобудування, будівництво».

За попередніми експертними оцінками, інвестиції з країн Перської затоки в Україну можуть становити 3–4 млрд дол. «Якщо в країну повернути вкладення з Німеччини, Голландії, Австрії, а до них додати нових інвесторів, це дасть змогу не тільки серйозно наростити інвестпотоки в Україну, але дати позитивний сигнал для багатьох зарубіжних інвесторів, що сумніваються», – вважає економіст В. Лисицький.

На думку економістів, вкладення грошей у наш агросектор іноземців цікавить не випадково. «В Україні врожай з деяких культур не дотягує до рівня Польщі на 50–70 %. А якби в країну прийшли інвестори, аграрії змогли б закуповувати гібридне зерно, сучасні добрива та пестициди. Усе це дало б змогу збільшити врожайність і продавати продукцію в Азію та Африку», – вважає аналітик Міжнародного центру перспективних досліджень О. Жолудь.

За словами В. Лисицького, хороші можливості для інвестицій є не тільки в аграріїв, але також у харчопрому, будівництва, легкопрому та машинобудування. «Коли ЄС відкрив для України свої ринки, іноземцям стало вигідно розвивати у нас порти, переводити сюди виробництво, шити одяг і взуття, випускати продукти харчування або будматеріали. Вигідно тому, що в Україні є кадри, транспортна інфраструктура, а до Європи – рукою подати», – підкреслив експерт.

Виконавчий директор Асоціації зіркових готелів Д. Прохоров вважає, що непоганий ефект інвестори отримають і від будівництва готелів. «Україна лише на 30 % забезпечена тризірковими готелями, адже основу бюджетного готельного бізнесу сьогодні становлять готелі радянського зразка з косметичним ремонтом. Такі готелі не євровівня, тому потрібно будувати бюджетні готелі. І ці інвестиції окупляться швидко, адже до України приїжджають туристи», – сказав Д. Прохоров (<http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2014/05/20/326127>, 20.05.2014).

Президент Центру антикризових досліджень Я. Жаліло у своєму коментарі наголосив, що до інвестицій в Україну є велика зацікавленість із боку країн Центральної та Східної Азії та насамперед Китаю. Експерт зазначив: «Китай ще протягом 2013 р. вів чимало переговорів. Ми знаємо, що були візити як українських високопосадовців до Китаю, так і до України приїздили багато провідних політичних осіб Китайської Народної Республіки. Тоді було укладено договори про наміри щодо інвестування в ряд секторів економіки, зокрема в аграрний та енергетичний» (<http://btbtv.com.ua/uk/news/2212-kitay-mozhe-stati-dlya-ukrayini-odnim-z-payvazhlivishikh-investoriv-pislya-yes-ekonomichniy-ekspert>, 17.05.2014).

За словами голови Комітету економістів України А. Новака, незважаючи на ситуацію в Україні, західні фонди та фінансові установи готові інвестувати в нашу країну від 300 до 700 млрд дол. Експерт зауважив, що на остаточне рішення інвесторів впливатиме проведення президентських виборів. «Інвестори очікують, що всю територію України буде контролювати нова влада. І, безумовно, інвестори чекають нової легітимної влади, насамперед обраної на загальних виборах Президента. Була небезпека, що відновлення програми співпраці з МВФ буде відбуватися вже після президентських виборів, але, на щастя, МВФ пішов нам назустріч і підписав нову програму, навіть надав перший транш», – повідомив А. Новак (<http://ua.korrespondent.net/business/economics/3361629-ukraina-mozhe-rozrakhovuvaty-na-investytsii-do-700-mlrd-dol-ekspert>, 12.05.2014).

Директор Інституту аграрної економіки Ю. Лупенко спрогнозував, що до 2015 р. іноземці інвестують в український агросектор 1 млрд дол. За його словами, торік обсяг прямих іноземних інвестицій становив 839 млн дол. При цьому найбільш привабливими для інвесторів залишається сільське господарство Київщини та Івано-Франківщини (<http://www.kreschatic.kiev.ua/ua/3297/news/1399384740.html>, 7.05.2014).

Експерти, говорячи про український агробізнес, у більшості сходяться на думці, що він залишається привабливим для інвесторів. Агропромисловий комплекс – чи не єдиний бізнес-сектор, який на сьогодні показує в Україні позитивну динаміку. Так, виконавчий директор асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» О. Вержиковський зазначив: «АПК – це єдиний сектор вітчизняної економіки, який демонструє позитивну динаміку і залишається надзвичайно привабливим для потенційних інвесторів».

У свою чергу віце-президент департаменту інвестиційно-банківських послуг ІК Concorde Capital І. Верхогляд акцентував увагу на проблемах, з

якими стикаються українські компанії в спробах залучити іноземні інвестиції: «...Непослідовна державна політика, зокрема у податковій сфері, відсутність чіткої стратегії розвитку АПК, бюрократичні труднощі функціонування ринку орендованої землі й затягування з питанням земельної реформи в поєднанні з фактичною відсутністю можливості залучати дешеве фінансування – ось ключові внутрішні перешкоди до залучення інвестицій» (http://dengi.ua/clauses/128417_Ukrainskij_agrobiznes_ostaetsya_privlekatelnym_dlya_investorov.html, 20.05.2014).

При цьому більшість аналітиків упевнені, що, якщо інвестори ризикнуть вкластися в ряд українських галузей, наша економіка вийде з кризи. «Інвестиції можуть стати поштовхом для позитивних зрушень. Зокрема, для зростання купівельної спроможності, створення робочих місць, підвищення зарплат. І це вже в найближчі 5–10 років», – вважає О. Жолудь.

У свою чергу деякі експерти звертають увагу на те, що «під новий урожай» може початися «катастрофа» для АПК України. Так, директор «Українського клубу аграрного бізнесу» В. Лапа підкреслив: «У разі закріплення на законодавчому рівні пропозиції МВФ щодо скасування пільг для українських аграріїв щодо сплати ПДВ, розвиток галузі зупиниться, так як спеціальний режим оподаткування був фактично єдиною ефективною формою державної підтримки сільгоспвиробників. Тільки за рахунок пільг з ПДВ ідуть усі капітальні інвестиції в галузь. Умовно кажучи, за рахунок прибутку фінансується операційна діяльність, а капітальні інвестиції фінансувалися за рахунок податкових пільг. Якщо ми хочемо повністю зупинити розвиток у рослинництві, то найкраще рішення – скасувати податкові пільги. Якщо ми за один рік хочемо на 10–15 % зменшити поголів'я худоби, то це теж найкраще рішення ...» (<http://www.versii.com/news/303460>, 13.05.2014).

За словами експерта, пряма бюджетна підтримка АПК в Україні є мізерно малою – приблизно 100 млн дол. на рік, тоді як у ЄС аграрії щорічно отримують з казни 50 млрд дол., у Росії – 9 млрд дол., у Білорусі – 3,5 млрд дол. Таким чином, український агропромисловий сектор розвивався багато в чому завдяки податковим преференціям. До того ж ніяка допомога, що надається державою через бюджет, повністю не спрацьовує...

Таким чином, зважаючи на надзвичайно складний стан економіки України, нові президентські вибори не лише можуть, але мають стати доленосними для нашої держави. І нова легітимна влада має звернути особливу увагу на ефективність процесу залучення інвестицій і, що найголовніше, ефективність їх використання для економічного розвитку.

О. Бусол, старш. наук. співроб. СІАЗ НБУВ,
канд. юрид. наук, старш. наук. співроб.

Центральні органи державної влади та органи місцевого самоврядування: питання балансу

Місцеве самоврядування – це право та спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. Формами місцевого самоврядування також є збори громадян, референдуми або будь-які інші форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом.

Міжнародна практика демонструє достатню захищеність і функціональність органів місцевого самоврядування. Так, слід згадати про існування таких міжнародних документів, як Європейська хартія місцевого самоврядування, Європейська хартія участі молоді в муніципальному та регіональному житті, Декларація «Про статус жінок у місцевому самоврядуванні» Міжнародного союзу органів місцевого самоврядування тощо. Одночасно в Україні законодавче регулювання діяльності органів місцевого самоврядування перебуває на початковій стадії.

Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України підготовлено пропозиції щодо змін до Конституції України в цій сфері. Пропозиції підготовлені на реалізацію реформи місцевого самоврядування, **концепцію якої було схвалено розпорядженням Кабміну України від 1 квітня 2014 р. № 333-р.**

Необхідність таких змін, на думку розробників, обумовлена тим, що саме Конституція визначає основи системи влади і без відповідних змін конституційного характеру провести реформу неможливо. Отже, запропоновані зміни передбачають:

- **запровадження трирівневої системи адміністративно-територіального устрою України** – область, район, громада з повсюдністю місцевого самоврядування;
- **передачу функцій виконавчої влади** від місцевих адміністрацій виконавчим органам рад відповідного рівня;
- **розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності** й наділення саме громад максимально широким колом повноважень;
- **чітке забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування необхідними фінансовими ресурсами**, у тому числі через їхню участь у загальнодержавних податках;

– ліквідація державних адміністрацій і створення, **натомість, державних представництв з тільки контрольно-наглядовими та координаційними, а не виконавчими функціями.**

Як анонсують розробники документа, пропозиції щодо змін до Основного закону підготовлені Мінрегіоном:

- а) на основі положень Європейської хартії місцевого самоврядування;
- б) на основі пропозицій вітчизняних експертів (напрацювання Конституційної Асамблеї, Конституційної комісії парламенту, груп експертів у сфері конституційного права та місцевого самоврядування);
- в) з урахуванням позиції польських експертів, які мають успішний досвід упровадження реформи місцевого самоврядування.

Серед питань, які узгоджувалися в дискусіях українських і польських експертів:

– відповідність запропонованої моделі змін до Конституції України (з урахуванням українських реалій) практичному досвіду польських колег (що реально працює) і як не припуститися помилок у процесі формування законодавчого підґрунтя для реалізації реформи;

– яким має бути ступінь деталізованості тексту (у польській Конституції виклад дуже лаконічний. В українських традиціях недостатня деталізованість може призвести до різних тлумачень).

Пропозиції вносилися з урахуванням обмеження на зміни в розд. I Конституції. Такі зміни можуть бути внесені тільки шляхом референдуму, що призвело б до істотного сповільнення конституційних перетворень [так, у польській Конституції існує поняття територіального самоврядування, яке діє на рівні громад (гмін), районів (повятів) і регіонів (воєводств)]. В українській Конституції закріплене поняття місцевого самоврядування, яке не може бути змінено без внесення відповідних змін у розд. I Основного закону).

Ключові зміни стосуються розд. IX (Адміністративно-територіальний устрій) і XI (Місцеве самоврядування), які викладені в новій редакції. Пропонуються також зміни до розд. IV (Верховна Рада), V (Президент України), VI (Кабінет Міністрів. Інші органи виконавчої влади).

1. У ст. 132 (розд. IX) закріплюються **принципи** децентралізації в здійсненні державної влади, повсюдності та спроможності місцевого самоврядування, сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

2. У ст. 133 (розд. IX) визначено **трирівневу систему адміністративно-територіального устрою України** – три види адміністративно-територіальних одиниць: регіони, райони, громади (було: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища та села). Також дано **визначення громади** [громадою є утворена в порядку, визначеному законом, адміністративно-територіальна одиниця, яка включає один або декілька населених пункти (село, селище, місто), а також прилеглі до них території].

3. Стаття 140 (розд. XI) викладена в новій редакції. У ній передбачено **утворення виконавчих органів влади районними та обласними радами** й закріплено **принцип субсидіарності** при розмежуванні

повноважень у системі органів місцевого самоврядування і їхніх виконавчих органів різних рівнів.

4. У ст. 141 (розд. XI) визначається порядок формування рад відповідного рівня. Пропонується **обмежити термін повноважень рад і їхніх голів п'ятьома роками.**

У цій статті також визначено **порядок формування виконавчих органів місцевого самоврядування на районному та обласному рівнях:** «Голови районної та обласної рад обираються відповідними радами та очолюють виконавчий комітет ради. Районна та обласна рада за поданням обраного голови формує склад виконавчого комітету ради».

5. Стаття 142 (розд. XI) визначає **матеріальні та фінансові основи місцевого самоврядування,** у якій закріплено право місцевого самоврядування на частку загальнонаціональних податків.

Принциповим є момент чіткої фіксації норми, що «обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відповідає повноваженням, передбаченим Конституцією та законами». Також закріплено, що «витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою».

6. У ст. 143 (розд. XI) визначено **розмежування власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.** При цьому пропонується не деталізувати в Конституції повноваження, залишивши визначення вичерпного їх переліку на рівні відповідного закону. Зафіксовано, що «держава фінансує здійснення цих (делегованих) повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності».

7. З попередньої статті вилучено, що «органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади». Тепер **органи місцевого самоврядування відповідальні тільки перед законом** (зі ст. 144: «Рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції і законам України в порядку і строки, визначені законом, зупиняються головами відповідних державних представництв з одночасним зверненням до суду»).

8. Новим є створення **місцевих державних представництв, замість місцевих державних адміністрацій.** У ст. 118 (розд. VI) зазначено: «Виконавчу владу в областях і районах, місті Києві та у Севастополі здійснюють голови державних представництв» (**фактично префектів**). У цій статті також пропонується наділити Президента України повноваженнями **призначати та звільняти голів державних представництв.** Оскільки основною їхньою функцією є нагляд за дотриманням закону в регіонах, логічним є їхня підзвітність Президентові як гаранту Конституції України. Натомість для забезпечення балансу влад передбачена відповідальність і підконтрольність голів державних представництв Кабінету Міністрів

України. Водночас це питання є теж дискусійним, і остаточне рішення залежить від того, як визначаться законодавці щодо розподілу функцій у трикутнику Верховна Рада – Кабінет Міністрів – Президент. Допустимим є наділення правом призначення і звільнення голів як Кабінету Міністрів, так і Президента.

9. У ст. 119 (розд. VI) визначені **повноваження голів районних та обласних державних представництв**. Усього передбачено чотири сфери повноважень – нагляд за відповідністю актів органів місцевого самоврядування Конституції та законам України, координація роботи територіальних і центральних органів виконавчої влади та координація роботи усіх органів влади на місцях в умовах надзвичайного та воєнного стану. Передбачено (знову ж таки з метою забезпечення балансу влади), що «рішення голів державних представництв, що суперечать Конституції та законам України, можуть бути відповідно до закону скасовані Кабінетом Міністрів України».

10. Відповідно, деякі зміни також пропонуються до розд. IV (Верховна Рада) і V (Президент України). Принциповим є **вилучення з повноважень Верховної Ради (ст. 85 розд. IV) тих положень, стосовно яких була не виключена небезпека політизації** і які мають бути віднесені до повноважень відповідних органів виконавчої влади:

– «призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування». Натомість зафіксовано, що призначення місцевих виборів має відбуватися автоматично при виникненні правових підстав – питання не носить політичного характеру (ст. 141 розд. XI);

– «утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів» – це питання за своєю природою має бути віднесене до повноважень Кабінету Міністрів (ст. 116 п. 2.1).

Передбачається, що прийняття відповідних змін до Конституції України забезпечить правову основу для схвалення ряду законодавчих актів, необхідних для реалізації реформи місцевого самоврядування. Серед законопроектів, які вже готуються, – нова редакція закону про місцеве самоврядування, закон про місцеві державні представництва, зміни до бюджетного кодексу, зміни до ряду законодавчих актів, які визначають розподіл повноважень між виконавчими органами влади та органами місцевого самоврядування, а також їх розподіл між органами місцевого самоврядування різного рівня (<http://podil.kievcity.gov.ua/content/proekt-zakonu-ukrainy-pro-vnesennya-zmin-do-konstytucii-ukrainy-shchodo-decentralizacii-vlady.html>; <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=53064>).

Як зазначила начальник відділу взаємодії з місцевими органами влади департаменту регіонального розвитку та проектного управління Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства **Н. Яровенко**, на базі Мінрегіону буде створена робоча група з питань реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади,

яку очолюватиме віце-прем'єр-міністр України, міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Мета діяльності новоствореної робочої групи – сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо підготовки змін до законодавства України, визначення шляхів, механізмів і способів вирішення проблемних питань удосконалення системи місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їхньої територіальної основи.

Під час роботи над реалізацією реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні особлива увага буде приділена законодавчому забезпеченню цього процесу, розробці та прийняттю ряду законопроектів, у тому числі «Про право територіальних громад на об'єднання», «Про співробітництво територіальних громад», «Про органи самоорганізації населення» тощо. Головна мета реформи – надати місцевим органам влади максимальну кількість повноважень і фінансових ресурсів (на основі принципу субсидіарності) для розв'язання нагальних проблем життєзабезпечення мешканців місцевої громади та гарантування стабільного розвитку на місцях (<http://www.niss.gov.ua/articles/1514>).

«Позиція уряду – ця реформа має бути всебічно обговорена, мають бути враховані думки всіх територій, всіх громад для того, щоб ця система була якомога ефективнішою», – таку думку висловив віце-прем'єр міністр України, міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України В. Гройсман. Він пояснив, що суть децентралізації влади – максимально передати повноваження на місця і фінансові інструменти для реалізації цих повноважень, чітко розмежувати повноваження як між органами місцевого самоврядування, так і між органами виконавчої влади за принципом субсидіарності, визначити механізми відповідальності органів місцевого самоврядування перед виборцями і перед державою. За його словами, схвалена у квітні урядом Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади містить базові принципи, які уряд прийняв як політичне рішення. Зокрема, пропонується на рівні регіонів створити виконавчі комітети обласних рад, на рівні районів – виконавчі комітети районних рад, на рівні громад – залишити виконавчі комітети рад і ради громади.

Базовий рівень усіх компетенцій пропонується передати на рівень громад, а саме:

- місцевий економічний розвиток;
- розвиток та утримання місцевої інфраструктури;
- планування розвитку територій громад;
- питання забудови територій;
- благоустрій;
- соціальна допомога;
- швидка медична допомога;
- первинна медицина;
- дошкільна, середня та позашкільна освіта;

- муніципальна міліція, яку планують створити;
- пасажирські перевезення;
- весь спектр житлово-комунальних послуг;
- культура, фізична культура та спорт.

На рівень району планують передати повноваження з утримання об'єктів спільної власності територіальних громад району, транспортної інфраструктури районного значення, забезпечення надання вторинної медичної допомоги, виховання та навчання дітей у школах-інтернатах загального профілю.

На регіональний рівень – транспортну інфраструктуру регіонального значення; спеціалізовану охорону здоров'я; спеціалізовану середню освіту; розвиток культури, спорту, туризму, утримання об'єктів спільної власності. Важлива функція, яку передадуть регіонам, – повноцінне планування регіонального розвитку, з тим щоб кожна громада мала можливість брати участь у цьому процесі.

У контексті реформи йдеться й про ліквідацію державних адміністрацій у тому вигляді, у якому вони є. «Ми вважаємо, що владу від території до регіону потрібно обирати, а не призначати з Києва, а що стосується альтернативи державним адміністраціям, то це питання зараз дискутується. Однак ті органи, які замінять місцеві державні адміністрації, будуть здійснювати контрольні і наглядові функції. Ідеться про контроль за дотриманням законів України на територіях. Вони будуть координувати діяльність територіальних органів виконавчої влади – інспекцій, інших органів виконавчої влади; нагляд за законністю діяльності органів місцевого самоврядування, координація всіх органів влади в умовах надзвичайного стану», – пояснив В. Гройсман.

Важливо, що децентралізують не тільки повноваження, а й фінансові ресурси. Загальні принципи – збільшення частки другого кошику бюджету до 30 %. «Ми пропонуємо прописати в Конституції України, що органи місцевого самоврядування є повноправними партнерами держави, в тому числі в економічному житті. Приймає орган державної влади рішення ввести якісь додаткові повноваження, одразу за таким рішенням має бути чіткий розрахунок фінансів і повна компенсація таких витрат, щоб не піддавати громади зайвим витратам, до яких може спонукати держава», – наголосив В. Гройсман.

Уряд веде також роботу над децентралізацією адміністративних послуг. За словами віце-прем'єра, понад 60 функцій з надання адміністративних послуг пропонується передати на місцевий рівень, приклад реєстрація майна, бізнесу, дозвільні функції, функції держархбудконтролю тощо з серйозним контролем з боку держави з точки зору якості надання цих послуг.

Представники регіонів у цілому підтримали урядові пропозиції та внесли свої, які здебільшого стосувалися податків і зборів і які тепер мають бути опрацьовані фахівцями.

Для прискорення процедури внесення Верховною Радою України змін до Конституції України В. Гройсман запропонував оформити відповідне спільне звернення уряду, областей, міст, асоціацій до Конституційної комісії (http://zik.ua/ua/news/2014/05/15/uryad_vynis_na_obgovorennya_zminy_do_konstitutsii_shchodo_detsentralizatsii_vlady_groysman_488413).

Як стверджують науковці, необхідність децентралізації влади тісно пов'язана з пошуком більш ефективного управління. Децентралізація державного (публічного) управління є складним комплексним поняттям. У самому загальному сенсі можна говорити, що децентралізація в правовій демократичній державі являє собою передачу певного обсягу власних повноважень компетентними суб'єктами управлінського впливу іншим структурним одиницям, які наділені необхідними правами, обов'язками та ресурсами. Кінцевою метою такого перерозподілу управлінських функцій є можливість прийняття різних оптимальних управлінських рішень на державному, регіональному та місцевому рівнях (*Махина С. Сущность и системные характеристики политико-правовой категории «децентрализация» в современном демократическом государстве // Государство и право. – 2006. – № 7. – С. 27–30*).

В Україні про децентралізацію влади говорять уже понад 10 років. Питання про те, що на місця потрібно віддати більше повноважень і коштів, уперше з'явилося на порядку денному у 2003–2004 рр. Тоді цю тему порушив другий Президент **Л. Кучма** під час підготовки змін до Конституції України. «Про конституційну реформу домовилися в 2004 р., реально перший її етап набрав чинності з 2006 р. Після цього мав пройти другий етап, який і припускав ліквідацію районних адміністрацій, а також зміну функцій обласних. Вони повинні були перетворитися на префектури – не розпорядчі органи Президента України, а спостережні», – нагадує політолог **В. Фесенко**.

Але в реальності ніякої децентралізації влади насправді не було. «Тоді ця тема потонула. Це невігідно було, у тому числі **В. Януковичу**, який став Прем'єр-міністром у 2006 р. Другий етап конституційної реформи, який передбачав децентралізацію, став “жертвою” політичної кризи 2007 р.», – зазначив В. Фесенко.

Зауважимо, що у 2007 р. було розпущено парламент, відбулися нові вибори до Верховної Ради України, на деякий час тема децентралізації відійшла на другий план. Але після загострення ситуації на Сході України це питання стало одним з «рятувальних кругів» для збереження єдності держави.

Екс-віце-прем'єр України **О. Вілкул** вважає: «На жаль, Україна є найцентралізованішою країною в Європі. І децентралізація з точки зору і економічних, і культурних питань, також з організаційних питань, є сьогодні одним з найкращих варіантів рішень для України в рамках єдиної унітарної країни». На Європейському бізнес-форумі О. Вілкул заявив, що «децентралізація влади розширить можливості отримання українськими регіонами міжнародної матеріальної та технічної допомоги, яка буде

спрямована на підвищення якості комунальних послуг, розвиток місцевого самоврядування, на те, щоб міста і села ставали краще».

Згідно зі змінами до Конституції України, які підготував Кабінет Міністрів України, регіони отримають істотно розширені повноваження практично в усіх сферах – від системи житлово-комунального господарства до утворення. Централізованим при цьому залишиться керування Міністерством оборони України, Службою безпеки України, прокуратурою, Податковою службою, існуючою фінансовою системою тощо.

«Зараз ставляться дуже чіткі і зрозумілі “лекала”, за якими розподілиться влада. Кожен рівень управління отримає свої повноваження», – говорить **А. Ткачук**, радник віце-прем’єра України **В. Гройсмана**. Влада на місцях буде зосереджена на трьох рівнях. Найдрібніший – громада, наймасштабніший – регіон. «Якщо є райцентр, тобто місто районного значення, а навколо нього – десяток дрібних сіл, то громада об’єднає це місто і села», – пояснив А. Ткачук. На рівні громади діятиме обрана рада, її виконавчий комітет і голова, який обирається людьми. Усього в Україні буде близько 1,5 тис. громад.

У свою чергу, органи центральної влади на місцях здійснюватимуть чотири основні функції:

1. Нагляд за дотриманням законодавства органами місцевого самоврядування.

2. Координацію територіальних органів виконавчої влади. «Якщо освіту передано місцевому самоврядуванню, то Інспекція з контролю якості освіти підконтрольна державі», – пояснює А. Ткачук.

3. Координацію та реалізацію державних програм, які реалізуються за державні гроші.

4. В умовах надзвичайної ситуації або військового стану – керування всіма органами на території району чи області.

Повноваження органів місцевого самоврядування та центральної влади будуть розділені в усіх ключових сферах.

На рівень громади, згідно з проектом Кабінету Міністрів України, пропонується віддати питання забудови, утримання місцевої інфраструктури, благоустрою, швидкої та первинної медичної допомоги, роботи садочків і шкіл, ЖКГ, пасажирських перевезень.

Районна влада завідуватиме транспортною інфраструктурою на рівні району, вторинною меддопомогою, утримувати об’єкти благоустрою.

«Наприклад, у сфері освіти дошкільна і середня освіта залишаться на рівні громади. Спеціалізована шкільна освіта (спортивні школи, школи-інтернати) – на рівні району. Професійна технічна освіта, вища освіта першого і другого рівня акредитації – в області. А вищою освітою третього і четвертого рівня акредитації (інститути та університети) займатиметься держава. Правоохоронні органи залишаться державною функцією. Але в рамках громад буде створена міліція безпеки, яка повністю комплектується, фінансується і управляється органами місцевого самоврядування громади. На

районному та обласному рівнях таких районних міліціонерів чи обласних міліціонерів не буде», – дає роз'яснення А. Ткачук.

Також він інформує, що разом з муніципальною міліцією працюватимуть також управління МВС України. «Центральна влада займається кримінальними справами. Це – 100 % державна функція. А міліція безпеки становить адміністративні протоколи, припиняє прості правопорушення – хтось не там курить, хтось не там припаркувався, порушує режим тиші, чистоти. Цим зараз повинна займатися міліція, але насправді вона цим не займається. А слідчих органів у муніципальній міліції бути не повинно» (<http://www.newsru.ua/press/19may2014/stol.html>).

Деякі політичні експерти говорять, що децентралізація України – це єдина правильна відповідь на російську «миротворчу» пропозицію стосовно федералізації країни. «Як не дивно, федералізація, що йде врозріз із самою структурою України як унітарної держави і становить пряму загрозу існуванню України як суверенної і незалежної держави, це те, що сама Росія не спромоглася втілити в життя», – коментує ініціативу РФ МЗС України. Нещодавно Росія розгорнула додаткові війська в українському Криму, блокувала й захопила українські військові бази, що там є, а також встановила «озброєний нагляд» за незаконним плебісцитом і подальшим приєднанням Кримського півострова. Одночасно з цим Російська Федерація запропонувала реформувати централізовану державну структуру України у федерацію, щоб покращити збалансованість її територіальної цілісності та розширити права меншин у регіонах. Міністр закордонних справ Росії О. Лавров заявив, що «форма унітарної держави для України вичерпала себе. ...Україна потребує нової Конституції. ...Кожен регіон повинен мати право обирати свій уряд, виконавчу і законодавчу влади». Крім того, він наполягав, що державна структура Росії має стати прикладом для України.

Тим часом політичні експерти, аналітики та журналісти погоджуються з тим, що дотримання «поради» Росії про примусове введення федерального устрою в Україні, імовірно, призведе лише до хаосу й поділу території держави на окремі сфери інтересів, що можуть легко опинитися під впливом іноземної держави.

Цікаво, що головний редактор видання gbc.ua **А. Підлуцький** зазначив, що насильницька федералізація України, скоріше за все, призведе до подальшої анексії території України (східних і південних областей) РФ. Він також заявив, що федеративний державний устрій, який Росія хоче нав'язати Україні, де-факто не існує в Росії, і поцікавився, як країна, яка прийняла федералізацію лише в назві, може намагатися переконати Україну наслідувати свій приклад. Насправді, російські ідеї федералізму – це ніщо інше, як міф, спрямований на дестабілізацію внутрішньої політики України, вважає А. Підлуцький. Росія складається з 85 суб'єктів федерації й понад 100 етнічних груп, жоден з яких не володіє повною автономією у виборі голів міських чи обласних адміністрацій, плануванні місцевих бюджетів або наданні мові меншини офіційного статусу. Аналогічна централізована модель управління нав'язується в окупованому сьогодні Криму. Як частина

України, Крим мав офіційний статус автономної республіки з правом обирати свій уряд і правом складати та затверджувати місцевий бюджет, відповідно до ст. 8 Закону України «Про Автономну Республіку Крим». Тепер він має статус федерального округу, що координується Міністерством кримських справ у Москві, а його місцеві керівники, по суті, призначаються президентом РФ В. Путіним. Крім того, у той час, як існує чіткий порядок входження до складу федерації, у чинному законодавстві не існує процедури виходу з нього.

Багато експертів погоджуються, що Україна потребує кардинальних реформ, що дадуть змогу їй захистити свою територіальну цілісність і водночас забезпечать гнучкість для розширення регіональних прав і прав меншин у двомовній унітарній державі. Тому з метою забезпечення територіальної цілісності України, поважаючи при цьому та розширюючи права регіонів України, нинішній тимчасовий уряд планує запровадити децентралізовану структуру внутрішньої політики.

Ця реформа урівноважить владу Києва розширенням адміністративних, фінансових і цивільних прав у регіонах України. На думку В. Гройсмана, децентралізація буде найбільш ефективною моделлю, за допомогою якої народ зможе керувати власною державою (<http://uacrisis.org/ua/political-experts-ukraines-decentralization-right-answer-russias-f-word>).

Експерт Центру політико-правових реформ **В. Тимошук** вважає, що головне завдання влади – якомога ширше поінформувати суспільство про Концепцію реформи місцевого самоврядування та інші ініціативи в напрямі децентралізації влади, аби зупинити федеративні настрої.

Нагадаємо, одним з пунктів прихильників Антимайдану є вимога федералізації України, яку озвучує також офіційний Кремль та окремі представники Партії регіонів і КПУ, а також частина сепаратистів. Ця вимога є небезпечна для країни не лише через те, що нав'язується нам ворогом, який переслідує власні цілі. Багато фахівців на експертному рівні неодноразово доводили, що вимоги федералізації є наразі неприйнятними для України.

По-перше, справжні федеративні держави (а не імперії російського типу) – це держави, що утворювалися шляхом об'єднання окремих державних утворень, тобто різних суб'єктів федерації. І тут досвід ФРН і США є найбільш ілюстративним. Натомість Україна від початку утворювалась як унітарна держава.

По-друге, спроба надати більшу автономію регіонам України, а саме нинішнім областям, може призвести до розвалу країни. Адже прихильники федералізації насамперед вимагають прямих виборів керівників регіонів і політичних повноважень для регіональної влади. Такі обрані лідери за першої ж нагоди шантажуватимуть Київ своїм представницьким мандатом – у разі елементарної спроби національного уряду наводити лад у країні. І будь-яке загострення переростатиме в рішення про невизнання столичної влади та спонтанні референдуми про від'єднання/приєднання. Відтак багато регіонів, особливо Східної України, ризикують бути «законсервованими» бізнесово-кримінальними угрупованнями. Це небезпека не лише для

цілісності України, але й для мешканців таких регіонів, де пострадянський феодалізм має шанси залишитися ще надовго.

По-третє, пропонована федералізація – це ще й проблема для всіх громадян України, які хочуть побудови демократичної та ефективної держави. Адже саме сьогодні в Україні на політичний рівень винесено питання децентралізації – передачі на рівень громади (міста, села/селища чи їх об'єднань) значних і повноважень, і ресурсів. Отже, якщо влада України під тиском Росії (а можливо, і міжнародного співтовариства, яке тут цілком може пожертвувати нашими інтересами для тимчасового спокою) погодиться чи то на пряму федералізацію, чи на інші варіанти негайного запровадження регіонального самоврядування, то цим самим шанси на становлення реального місцевого самоврядування буде підірвано і, замість самоврядування, отримаємо «перетягування» повноважень місцевими елітами. Єдина центральна влада, по суті, переміститься в обласні центри, але так і не дістанеться громадам. Необхідно пам'ятати, що люди живуть не в областях і навіть не в районах, а в містах і сільських громадах. Саме тому досвід таких країн, як Польща, показує, що спочатку має бути проведена реформа місцевого самоврядування (тобто зміцнено рівень громади), і лише через п'ять-сім років можна братися за регіональний рівень. Тоді ж можна буде подумати і про зміни меж областей, враховуючи традиції історичних регіонів України.

Необхідно усвідомити, що саме в децентралізації, тобто в посиленні влади громади й полягає інтерес кожного громадянина. Тоді більшість питань суспільного життя вирішуватимуться в безпосередній близькості до кожної окремої особистості. Кожна особа зможе прямо брати участь у вирішенні таких питань. Відтак з вимогами до влади треба буде звертатися не до Президента чи уряду в столиці, а до свого місцевого голови та місцевої ради. Отже, як зауважує В. Тимошук, українській владі потрібно якомога ширше поінформувати суспільство і про ухвалену 1 квітня Концепцію реформи місцевого самоврядування, і про інші ініціативи в напрямі децентралізації влади (<http://tsn.ua/blogi/themes/law/pro-federalizaciyu-abo-chomu-vimogi-rosiyi-ye-nepriynyatnimi-345409.html>).

Реальними кроками до такої реформи вже стало проведення 23 квітня 2014 р. у Національному інституті стратегічних досліджень круглого столу на тему: «Перспективи економічної реінтеграції країни: повноваження, ресурси, відповідальність».

Перший заступник директора Національного інституту стратегічних досліджень **Я. Жаліло**, розпочинаючи дискусію, зазначив, що найбільшою проблемою України на цей час є відсутність партнерських, рівноправних відносин між центром і регіонами. Розв'язання зазначеної проблеми потребує посилення самостійності регіонів, реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, що стає запорукою стійкого регіонального розвитку, основою консолідації та реінтеграції нашої держави.

Завідувач відділу регіонального розвитку зазначеного інституту **С. Біла** зазначила, що модель відносин держави та регіонів потребує

кардинального перегляду, у тому числі розширення повноважень регіонів у сфері керування власним розвитком; зміцнення ресурсного забезпечення, власного фінансового ресурсу місцевого самоврядування (у тому числі шляхом перегляду податкової політики й міжбюджетних відносин); створення державою організаційно-інституційних передумов і дієвих стимулів для підтримки економічного зростання на регіональному рівні.

Голова Асоціації органів місцевого самоврядування Донецької області **М. Загоруйко** наголосив на необхідності дотримання базового принципу субсидіарності в процесі реформування місцевого самоврядування, необхідності децентралізації влади шляхом передачі повноважень на міста. На цьому шляху, як зазначив М. Загоруйко, корисним буде досвід позитивних напрацювань створення міських агломерацій (на кшталт агломерації міст «Північний Донбас»).

Міський голова Славутича **В. Удовиченко** підкреслив, що головне для розвитку регіону, для влади на місцях – створити сприятливий інвестиційний клімат, створити сучасну інфраструктуру регіону, оскільки «на голе місце» інвестор не прийде. Посадовець зазначив, що у світі напрацьовано багатий досвід щодо залучення інвестицій (у тому числі китайський, сингапурський і південнокорейський досвід). В. Удовиченко підкреслив, що в процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади вкрай важливо не допустити, замість «централізації держави», нарощування «централізації регіону». Головне – забезпечити самоврядність і дієздатність громад. Важливо врахувати позитивну практику реформування місцевого самоврядування в Польщі, позитивний досвід добровільних об'єднань територіальних громад (на зразок польської гміни), практику започаткування в регіоні «вільної економічної зони». Важливим є впровадження в Україні засадничих положень Європейської хартії місцевого самоврядування та практичне втілення Рекомендацій «Місцева та регіональна демократія в Україні», розроблених Конгресом місцевих і регіональних влад Ради Європи.

Завідувач відділу макроекономічного регулювання Академії фінансового управління Міністерства фінансів України **О. Гаврилюк** наголосив, що на цей час центральна влада України майже втратила контроль над регіонами внаслідок систематичного незалучення останніх до розробки та прийняття управлінських рішень. Науковець підкреслив, що в процесі реформування місцевого самоврядування необхідно впроваджувати так званий «бюджетний федералізм», терміново вибудовувати нову систему міжбюджетних відносин, сприяти формуванню місцевих бюджетів не «згори донизу», а, навпаки, починати з базового рівня громади. О. Гаврилюк також зазначив, що економічну базу для такої гострої для України проблеми, як сепаратизм, формують обмеження економічної активності та гальмування розвитку підприємництва на місцях. Для усунення проблеми доцільно впровадити комплекс заходів, взявши за зразок Польщу, яка є децентралізованою унітарною європейською державою.

Експерт з місцевого розвитку Асоціації міст України, координатор проекту USAID «Рада» **І. Парасюк** наголосив, що невід'ємними складовими

реформ у напрямі децентралізації мають стати реформування бюджетних відносин на основі принципу субсидіарності; удосконалення територіально-адміністративного устрою України; упровадження бюджетної реформи та внесення змін до Бюджетного кодексу України (зокрема, доцільно залишати на місцях частину загальнодержавних податків, у тому числі частину податку на доходи підприємств). Поряд із цим І. Парасюк наголосив на необхідності розширення повноважень органів місцевого самоврядування в частині регулювання ставок місцевих податків і зборів, встановлення пільг, зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів шляхом скорочення податкових пільг, виданих на індивідуальній чи галузевій основі.

Директор Інституту місцевої демократії **В. Рубцов** виступає за **необхідність внесення змін до чинної Конституції**, наголосивши на доцільності визначення України як децентралізованої унітарної держави, місцеве самоврядування та територіальна організація влади якої ґрунтуються на принципі субсидіарності.

Експерт НДО «Фундація регіональних ініціатив» **М. Руда** наголосила, що для практичного впровадження заходів з децентралізації територіальної організації влади вже існують усі необхідні розробки, а для успіху цієї реформи необхідно лише задіяти політичну волю. Децентралізація влади, як зазначила експерт, має супроводжуватися фіскальною децентралізацією (у тому числі шляхом розширення податкової бази органів місцевого самоврядування, збільшенням частки трансфертів завдяки конкурсному відбору), а також здійсненням адміністративно-територіальної реформи та об'єднанням громад.

Завідувач відділу зовнішньоекономічної політики НІСД **О. Шаров** наголосив, що серед основних суб'єктивно-психологічних причин поширення «розмов про сепаратизм» на місцях є поширення в регіонах міфів про те, що той чи інший регіон є економічно самодостатнім, що той чи інший регіон «годує інші регіони». Такі міфи, як зазначив О. Шаров, об'єктивно не відображають реальної економічної ситуації в регіонах, не відображають сучасних тенденцій регіонального розвитку, що виникають під впливом глобалізації та активізації інтеграційних процесів. О. Шаров зазначив, що серед механізмів реалізації реформ в Україні не слід недооцінювати фактор залучення іноземної допомоги. Майже всі українські міста мають європейські міста-побратими. На його думку, доцільно використовувати інституційні можливості міст-побратимів щодо залучення іноземної допомоги та іноземних інвестицій, у тому числі для стимулювання муніципального розвитку міст України (<http://www.niss.gov.ua/articles/1514>).

Майданчиком для пілотних проектів з децентралізації влади й місцевого самоврядування в Україні готова стати Донецька область. З такою пропозицією виступив керівник Донеччини **С. Тарута** на нараді очільників східних і західних областей України, яку проводив віце-прем'єр міністр України В. Гройсман.

У коментарі радіо «Свобода» С. Тарута зауважив, що такі проекти децентралізації «виб'ють ґрунт з-під ніг» сепаратизму на Донбасі. «Ми самі

запропонували Донеччину як майданчик для пілотного проекту. Ми готові до того, щоб відпрацьовувати технології децентралізації для решти України, хоча Донбас у цьому плані матиме свою специфіку. Нинішня нарада засвідчила хибність заяв окремих мешканців Донеччини, що, мовляв, Донбас не чує. Коли починаєш спілкуватися з прихильником федералізації й озвучуєш йому особливості децентралізації, як її бачить чинний уряд, зокрема контроль громад міст і сіл за розподілом значної частини податків, за середньою освітою та правоохоронцями, зменшення чиновницького апарату, вони визнають, що саме цього прагнуть. І, навпаки, маємо приклад Росії, яка є федерацією і в якій децентралізація не відбувається зовсім», – підсумував С. Тарута.

С. Тарута також заявляє, що на сьогодні тема федералізації в Донецькій області не актуальна: «У нас відпала тема федералізації. Ми проводимо роз'яснювальну роботу і пояснюємо людям, що від федералізації громада нічого не отримає, тільки збільшиться кількість чиновників і навантаження на місцевий бюджет. І сьогодні тема федералізації вже у нас не актуальна», – сказав він під час наради з питань децентралізації в Києві. Така ж ситуація, за його словами, і з темою російської мови як другої державної. «Коли людям починають пояснювати, що при другій державній мові вся документація і діловодство повинно буде проводитися на двох мовах, то бажання мати дві державні мови також слабшає», – зазначає голова Донецької ОДА.

Озвучуючи думку протестувальників, голова Донецької обласної державної адміністрації С. Тарута заявляє, що Донбас виступає за єдину країну, але проти київської влади. Про це він сказав під час Загальноукраїнського круглого столу національної єдності у Верховній Раді, у якому брали участь экс-президенти України Л. Кравчук і Л. Кучма, Прем'єр-міністр України А. Яценюк та урядовці, народні депутати України, кандидати на пост Президента України, керівники обласних адміністрацій і голови обласних рад, представники органів місцевого самоврядування, науковці, представники релігійних організацій, бізнес-кіл.

«Донбас... він, більшість населення, – за єдину Україну. Але при цьому і проти сьогоднішньої київської влади», – сказав губернатор. Він пояснив це тим, що одночасно існує безліч факторів, які накопичувалися роками, зокрема у сфері соціально-економічних проблем (<http://www.radiosvoboda.org/content/article/25375056.html>).

Як звертають увагу науковці, про готовність мешканців певної території до створення громади говорить наявність декількох факторів:

– наявність серйозної спільної проблеми, що підштовхує до соціалізації кожного жителя. Найкращий приклад – екологічно руйнівний – унаслідок недосконалої технології – видобуток корисних копалин, уседозволеність і системне порушення законодавства місцевою міліцією чи органами місцевого самоврядування;

– існування мережі колективного самозахисту в середовищі підприємців, фермерів чи інших груп відносно незалежних у своїх джерелах доходів чи наявності вільних профспілок;

– існування місцевих лідерів чи місцевих еліт, які хочуть змін, чинять дії в напрямі змін і до думки яких місцеві жителі постійно прислухаються – директор школи та вчителі, директор музею (хороший приклад села Холодного Яру) і відповідна громадська організація просвітницького типу тощо, яких можна схилити до спільної роботи (<http://uk.wikipedia.org/wiki>).

Усе, чого сьогодні прагнуть сепаратисти на Сході України, вміщують слова «народного губернатора Луганської області» В. Болотова: «Наше завдання – не втратити ініціативу, яка була проявлена народом, перейти до реального народовладдя та налагодити керування республікою. Першочергові завдання:

- утвердження законодавчої влади;
- прийняття Конституції;
- організація місцевого самоврядування;
- створення максимально комфортних умов для ведення бізнесу;
- розвиток зовнішньої торгівлі (http://portall.tv/news.php?id_news=3507).

Як бачимо, нічого незвичайного та нездійсненого центральною владою в цих вимогах немає. Інша річ, що всі ці вимоги можна виконати, не розколюючи країну шляхом створення самостійних, так званих народних республік.

Водночас С. Тарута відзначає, що, порівняно з минулим роком, цього року влада «зробила набагато більше». Він висловив задоволення тими кроками, які робить центральна влада в напрямі децентралізації, зазначивши, що всі пропозиції від Донецької області були почуті і враховані під час розроблення змін до Конституції України щодо реформи місцевого самоврядування. «Київ нас чує і максимально йде назустріч регіонам для того, щоб провести реальну децентралізацію», – зазначив глава Донецької ОДА. Водночас С. Тарута підкреслює, що реформа місцевого самоврядування потребує ефективної медійної підтримки, щоб до людей були донесені всі плюси майбутніх змін. Крім того, голова ОДА вважає необхідним швидкий темп проведення цієї реформи (<http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1514133>).

«Усі зобов'язання, які в тому році не виконувалися по своєчасному перерахуванню (коштів. – Авт.) як захищених, так і не захищених статей, набагато краще. Сьогодні будь-які звернення із регіону в центр дуже швидко повертаються, в основному із позитивними рішеннями», – сказав С. Тарута і зазначив, що владу все одно не люблять. Він пояснив це також тим, що люди часто дезінформовані і «їх обробляють». «Дуже сильне йде зомбування зовнішніми факторами, зовнішнім телебаченням», – сказав С. Тарута та закликав західних партнерів України, аби вони звернулися до російських ЗМІ із закликом бути об'єктивними.

Крім того, на думку С. Тарути, деякі політики також не зовсім розуміють нинішню ситуацію, коли заявляють, що «Донбас здали». Також він звернувся до ЗМІ, щоб вони були толерантними та «не накручували

агресію» (<http://ukr.segodnya.ua/ukraine/nacionalnyy-kruglyy-stol-edinstva-pervye-itogi-520429.html>).

Л. Кравчук, перший Президент України, вважає, що ситуацію, яка виникла, можна врегулювати: «У 1990 і 1991 роках в Україні було складніше становище, ніж тепер. Придністров'я кипіло, Крим кипів. З Придністров'я через Україну проходила 9-та армія, нею керував Граčov. 120 тис. осіб, озброєних до зубів. Вони могли зупинитися в будь-якій точці і залишитися, але вони пройшли, а ми спокійно вирішили всі питання. Так, складно, але вирішили. Ставлю питання: чому? Тому що Б. Єльцин не втручався в наші внутрішні справи. Він сказав офіційно: Україна сама повинна вирішити свої питання». «Якщо ви (лідери Донецької та Луганської областей) готові, щоб піти на підвищений ступінь економічної готовності, ми (уряд) до цього готові. Тільки дуже добре подумайте перед тим, як перейти на цю економічну самостійність. Адже пряма дотація з державного бюджету на 180 тис. шахтарів становить 34 млрд грн на рік», – заявляє у свою чергу український Прем'єр **А. Яценюк** (<http://www.newsru.ua/press/19may2014/stol.html>).

Підбиваючи підсумки, слід сказати, що децентралізація влади та вдосконалення місцевого самоврядування в контексті, що розглядається, є змішуванням понять, причини якого – суто політичні. Не треба забувати також, що децентралізація – це, по суті, певне ослаблення влади. Згадаємо історію Сполучених Штатів Америки, які звільнилися від колонізації Великої Британії завдяки саме місцевому самоуправлінню, результатом чого стало набуття незалежності США. Це має бути певним уроком для України у вирішенні конфлікту із сепаратистами на Сході України.

За офіційною статистикою, в Україні діє 1,5 тис. статутів територіальних громад, зокрема і в Донецьку. Проте слід констатувати, що в муніципальному житті сьогоденної України територіальні громади існують лише де-юре – по суті, у нормах Конституції та законів України. Де-факто сучасні територіальні громади, умовно кажучи, мають лише «муніципальну правоздатність», тобто потенційно їм належить комплекс муніципальних прав і свобод. Однак у реальному житті місцеві жителі не усвідомлюють себе первинним носієм цих прав і свобод так само, як і своєї спроможності власними діями набувати та реалізувати їх. Фактично місцева спільнота є недієздатною, за винятком періодичних політичних заходів (наприклад, місцевих виборів), до яких «залучаються» громадяни – члени територіальних громад, по суті, населення «випадає» з муніципального механізму. Тому першим кроком законодавця на шляху «конституювання» вітчизняного механізму локальної демократії має бути формування статусу територіальної громади, зокрема закріплення та диференціація видів територіальних громад, визначення їхніх функцій і повноважень, а також форм їх реалізації, визначення форм взаємовідносин населення з іншими суб'єктами системи місцевого самоврядування, чітке закріплення гарантій правової, організаційної та економічної самостійності територіальних громад як первинних суб'єктів місцевого самоврядування тощо. Подібний механізм

має знайти свою регламентацію в спеціальному законі про територіальні громади в Україні (http://pidruchniki.ws/1931071046848/pravo/printsipi_sistema_mistseвого_samovryaduvannya_ukrayini).

Муніципальна міліція не має виконувати функції державних органів. Її головна мета – охорона громадського порядку. Створені останнім часом загони самооборони є, по суті, тією ж муніципальною міліцією – це охорона правопорядку на певній території.

Слід сказати і про матеріальні підвалини запропонованої системи: у регіонах перерозподіл повноважень, в основному, схвалюють, однак для того, щоб нова система діяла, на місцях потрібні гроші. Для того щоб в органів місцевого самоврядування була можливість розвивати регіон, на місцях хочуть залишити набагато більше податків, ніж на сьогодні. Насправді, місцеві податки і збори – в умовах нинішньої ситуації – це копійки. Необхідно, щоб регіон мав право розпоряджатися своїми коштами, як у тому ж Донецьку, який орієнтований на отримання валютної виручки.

Що стосується внесених у проекті документа змін до Конституції України, то в Основному законі не прописані питання децентралізації влади як такої. До того ж запропонований територіальний розділ відходить від принципу адміністрування.

Викликає великий сумнів запровадження в ст. 133 (розд. IX) трирівневої системи адміністративно-територіального устрою України – область, район, громада з повсюдністю місцевого самоврядування. По перше, громада – це людська, а не територіальна одиниця. Не зрозуміло також, що входить до поняття «район». Необґрунтовано вводиться інститут державних представництв.

У ст. 132 (розд. IX) закріплюється лише принципи децентралізації в здійсненні державної влади, але не прописані загальні питання децентралізації влади.

У ст. 119 (розд. VI) визначені повноваження голів районних та обласних державних представництв. Разом з тим повноваження громад у запропонованій редакції Конституції України не закріплені.

За основу при створенні місцевих державних представництв, замість місцевих державних адміністрацій, взято модель Франції, де створені префектури – представництва президента країни.

Слід сказати, що Франція провела серйозну реформу своєї політичної системи на основі децентралізації та деконцентрації державної влади в другій половині 80-х років ХХ ст. Тим паче що ця країна близька до України як за державним устроєм і географічним положенням, так і за площею та кількістю населення. Закони, які сформували новий Адміністративний кодекс Франції, здійснили принаймні три найбільш важливі нововведення, що різко підняли статус органів місцевого самоврядування:

– було встановлено одноманітні правила адміністративного контролю за діями місцевих колективів з боку держави – однаковий контроль стосовно рішень усіх місцевих органів – муніципальних, генеральних та окружних рад, мерів чи голів генеральних й окружних рад. Причому цей контроль

стосувався не лише доцільності, а й законності, до того ж із застосуванням судових процедур;

– префект перестав бути виконавчим органом департаменту як місцевого колективу, його функції перейшли до голови генеральної ради. Тепер департаментом, як самоврядним територіальним колективом, став керувати виключно виборний орган влади;

– принципово змінився статус округу, який до 1982 р. був лише громадським утворенням. Після реформи він став керувати виборним адміністративним органом.

Найважливішим у законодавстві є правова норма статті, яку можна вважати «пусковою кнопкою» процесу децентралізації: «Комуни, департаменти та регіони вільно керовані обраними радами. Закони визначатимуть розподіл компетенції між комунами, департаментами, регіонами і державою, а також розподіл народних коштів, що впливає з нових правил місцевої податкової системи та передачі державних кредитів територіальним громадам; організацію регіонів, статутні гарантії, які надаються персоналу територіальних громад, спосіб обрання і статут обранців, а також форми співпраці між комунами, департаментами та регіонами і розвиток участі громадян у місцевому житті» (*Ворона П. Особливості місцевого самоврядування Франції на прикладі регіональних адміністративно-територіальних одиниць – департаментів: приклад для України* (<http://www.kbiuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-2/doc/5/13.pdf>)).

Щодо реформування Конституції України, то такі фундаментальні зміни, на думку науковців у галузі конституційного права, не потрібні. Конституцію не треба переписувати заново. Потрібно лише внести зміни до законів України, які регулюють питання місцевого самоврядування місцевих адміністрацій, які до сьогодні були фактично узурповані владою.

Головною причиною несумісності понять у розглянутому документі щодо змін до Конституції України є те, що до розробки Концепції не були залучені науковці в галузі права, зокрема вчені такої провідної установи, як Інститут держави і права ім. І. В. Корецького НАН України. Вбачається, що досвід Конституційної комісії треба використовувати для редакції нової Конституції України. Основи ж методології закласти в Концепції.

Намагаючись на сучасному етапі розвитку держави розробити оптимальну модель державного управління, видається доцільним здійснити фундаментальні теоретико-прикладні наукові дослідження і визначити на законодавчому рівні структуру публічної влади в Україні.

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

25 квітня 2014 р. голова Комітету з питань науки і освіти Л. Гриневич та міністр освіти і науки С. Квіт зустрілись із послами 22 іноземних держав. Головною метою зустрічі стало обговорення та налагодження конструктивного діалогу з дипломатичними представництвами країн, чії студенти навчаються в Україні, стосовно координації спільних дій, спрямованих на збереження безпеки перебування іноземних студентів.

У зв'язку з важкою політичною ситуацією в Україні, зокрема в східних регіонах, де навчається переважна більшість іноземців, представники іноземних держав висловили своє занепокоєння щодо безпеки і подальшого навчання своїх студентів в українських ВНЗ, а також отримання дипломів випускникам про здобуття вищої освіти.

Голова комітету наголосила, що зараз українська освіта переживає період реформування, щоб інтегруватись у європейський освітній простір. Першим кроком до цього стало прийняття Верховною Радою України в першому читанні нового закону «Про вищу освіту». Законопроект «Про вищу освіту» за новою редакцією передбачає підвищення якості освіти, реформування університетів, конкурентоспроможність українських дипломів на міжнародному ринку праці, а це, в свою чергу, підвищить вимоги до іноземних студентів.

«У навчанні іноземців є ціла низка проблем, які перешкоджають подальшому просуванню української освіти на міжнародному ринку. Це передусім недовіра до якості отриманої в Україні освіти з боку деяких країн і визнання українського диплому, тому ми будемо сприяти полегшенню бар'єрів та підвищенню якості освіти в Україні. Україна дуже зацікавлена у навчанні іноземців в українських вузах, адже це – перш за все імідж України на міжнародному рівні», – зазначила Л. Гриневич.

Участь у зустрічі також взяли представники Українського державного центру міжнародної освіти МОН, Комітету з питань науки і освіти ВРУ України, Адміністрації державної прикордонної служби, Міністерства закордонних справ, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства внутрішніх справ, Державної міграційної служби; представник дипломатичних установ в Україні (*Комітет з питань науки і освіти* (http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article;jsessionid=A8C79CEED23657420D7C32AFCFEEA212?art_id=59590&cat_id=44731). – 2014. – 26.04).

* * *

Голова Держінвестпроекту С. Євтушенко і директор Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні Ш. Аджунер обговорили основні напрями співпраці ЄБРР в Україні на 2014 р. та стратегію розвитку подальших відносин до 2020 р. «Європейський банк

реконструкцій та розвитку має намір вкладати в українські проекти щороку близько 1 млрд євро – це навіть більше, аніж ми сподівались, – наголосив С. Євтушенко. – ... Важливо, що віднині ЄБРР окрім приватного сектору позитивно налаштований на співпрацю з державними структурами задля реалізації державних проектів».

Ш. Аджунер зазначив, що низка національних проектів відповідають стратегічним цілям ЄБРР. Це проекти зі сфер енергоефективності, сільського господарства, інфраструктури. Він зауважив, що стратегією ЄБРР є сприяння становленню в Україні повноцінної ринкової економіки, проведення ринкових реформ та активне інтегрування економіки України в міжнародні господарські зв'язки.

За словами першого заступника голови Держінвестпроекту К. Бондаря, найближчим часом експерти банку та представники Держінвестпроекту проведуть робочі зустрічі з питань розвитку енергоефективності та сільського господарства в Україні для того, щоб перейти до практичного етапу співробітництва. Він додав, що під час зустрічі було обговорено деталі реалізації Національного проекту «LNG-термінал» (*Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України* (<http://www.ukrproject.gov.ua/news/ebrr-mae-namir-shchorichno-vkladati-v-ukrainski-proekti-blizko-1-mldr-evro—golova-derzhinvest>). – 2014. – 16.04).

* * *

14 квітня 2014 р. голова Держінвестпроекту С. Євтушенко зустрівся з заступником посла Королівства Швеція в Україні М. Енбергом. Сторони обговорили питання можливого співробітництва в організації низки спільних тематичних конференцій та круглих столів з різноманітної тематики, зокрема, зі сфери високих технологій та енергоефективності. Відповідні заходи будуть сплановані та проведені вже восени цього року в кількох регіонах України – Львові та Одесі.

За підсумками переговорів, С. Євтушенко зазначив, що Швеція активно розглядає Україну для співпраці у сферах ІТ, сільського господарства, енергетики та переробки побутових відходів. Досвід Швеції в створенні галузей ІТ, поводження з твердими побутовими відходами є передовим, а енергоефективність економіки – дуже високою.

Також очільник агентства зазначив про наміри розпочати співробітництво Держінвестпроекту зі Шведським агентством міжнародного розвитку SIDA (*Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України* (<http://www.ukrproject.gov.ua/news/shvetsiya-zatsikavlena-u-spivpratsi-z-ukrainoyu-u-energetichnii-ta-it-sferakh>). – 2014. – 14.04).

* * *

Голова Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України С. Євтушенко та керівник Нацпроекту «Повітряний експрес» А. Галушак провели робочу зустріч із

послом Китайської Народної Республіки Чжан Сиюнем. Учасники зустрічі обговорили співробітництво в інвестиційній сфері та хід реалізації проектів з китайськими інвестиціями.

«Я вважаю, що Нацпроект «Повітряний експрес» є прикладом успішного партнерства між Україною і Китайською Народною Республікою. Агентство готове сфокусуватися на цьому проекті як на пріоритетному та забезпечити його успішну реалізацію – для цього мають бути прийняті відповідні рішення уряду та дотримані дозвільні процедури», – наголосив голова Держінвестпроекту С. Євтушенко.

У свою чергу керівник Нацпроекту «Повітряний експрес» А. Галушак зазначив, що проект реалізовується в погоджені терміни та згідно з укладеними контрактами. «На сьогодні силами Південно-західної залізниці вже виконані роботи підготовчого періоду, а також завершено розробку проектно-кошторисної документації стадії «Проект», здійснюється її державна комплексна експертиза. Сторони вже перейшли до розробки робочої документації. Сподіваємось, найближчим часом ми зможемо розпочати виконання будівельно-монтажних робіт основного періоду», – підкреслив керівник Нацпроекту.

Під час зустрічі представники КНР повідомили, що китайська сторона сподівається на пришвидшення реалізації Нацпроекту та запевнили стосовно виконання Китаєм усіх взятих зобов'язань. Крім того, вони зазначили, що китайський генпідрядник здатен реалізувати всі роботи у визначенні терміни, згідно з контрактними умовами. Китайські партнери також розраховують на успішне проходження документації Нацпроекту «Повітряний експрес» усіх погоджувальних процедур в Україні та на якнайшвидший початок будівельних робіт.

Посол Китаю Чжан Сиюнь додав, що свого часу в Пекіні був успішно реалізований аналогічний проект, який сполучає центр міста з аеропортом, і на сьогодні в столиці КНР – це доволі популярний вид транспорту.

Національний проект «Повітряний експрес» реалізовує Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. Нацпроект передбачає будівництво швидкісного залізничного пасажирського сполучення між ст. «Київ-Пасажирський» та Міжнародним аеропортом «Бориспіль». Національний проект «Повітряний експрес» – це перший великий інфраструктурний об'єкт, що реалізовується на окупній основі не за бюджетні кошти. Нацпроект фінансує ЕксімБанк Китаю. Загальна вартість проекту становить 372 313,5 тис. дол. *(Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України (http://www.ukrproject.gov.ua/news/kitaiska-storona-spodivaetsya-na-prishvidshennya-realizatsii-natsproektu-povitryanii-ekspres). – 2014. – 10.04).*

* * *

В Україні розпочалася реалізація проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Муніципальна енергетична реформа» загальною вартістю 13,5 млн дол., у рамках якого USAID допоможе 17

українським містам у проведенні енергетичної реформи та підвищенні енергоефективності. Відповідними меморандумами про співпрацю обмінялися представники USAID та міст-учасників проекту під час його презентації в Києві.

Водночас присутній на презентації віце-прем'єр-міністр, міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства В. Гройсман заявив, що допомога USAID дасть змогу підвищити енергоефективність країни і, відповідно, скоротити споживання газу. Він також зазначив, що, в рамках проекту USAID, кожен з міст-учасників проекту отримає чіткий план дій з енергозбереження та допомогу в залученні недорогих кредитних ресурсів для реалізації проектів з підвищення енергоефективності.

У свою чергу, під час презентації проекту «Муніципальна енергетична реформа», його керівник Б. Такер поінформував, що проект розрахований на чотири роки. За словами Б. Такера, за час його реалізації USAID спільно з містами-учасниками розраховує залучити близько 200 млн дол. для реалізації проектів у сфері енергетичного комплексу міст. Передбачається, що реалізація цих проектів дасть можливість скоротити споживання газу на 270 млн куб. м.

Відбір міст до участі в проекті «Муніципальна енергетична реформа» Агентства США з міжнародного розвитку розпочався ще на початку поточного року. Раніше повідомлялося, що для участі в проекті приймалися заявки від міст – потенційних учасників, з яких повинні були відібрати 15 міст із населенням від 100 тис. до 1 млн осіб. Проте в кінцевому підсумку для участі в проекті були відібрані 17 українських міст: Київ, Вінниця, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Краматорськ, Кривий Ріг, Луцьк, Львів, Павлоград, Рівне, Суми, Тернопіль, Херсон, Хмельницький і Чернігів (*Українська енергетика UA-Energy.org* (<http://ua-energy.org/post/43006>). – 2014. – 11.04).

* * *

В Харьковском национальном университете радиотехники прошел XVIII Международный форум «Радиотехника и молодежь в XXI веке». Молодые ученые международного уровня обсудили сотни актуальных для общества тем: от современных проблем радиотехники, искусственного интеллекта и управления информационной безопасностью до концепций и моделей украинской государственности и даже проблем языка.

Харьковский национальный университет радиотехники – в украинских лидерах среди вузов по организации международных форумов, конференций, конкурсов. В прошлом году, благодаря поддержке областной и городской власти, вузу удалось провести уникальный для Украины конкурс инновационных проектов «IT-Kharkiv», который имел ошеломляющий успех. Особенно ярко себя показали специалисты ХНУРЭ, семь работ которых стали победителями, а 11 – призерами IT-конкурса.

Стоит отметить, что в Харьковском университете радиоэлектроники эффективно действует система подготовки научно-педагогических кадров, которая включает в себя докторантуру и аспирантуру на 240 человек. В специализированных советах вуза ежегодно защищаются около 40 докторских и кандидатских диссертаций по 28 специальностям.

За последние четыре года университетом подготовлено около 30 докторов наук, порядка 200 кандидатов наук. В прошлом году 12 ученых и сотрудников университета стали лауреатами Государственной премии Украины в области науки и техники.

Немаловажную роль в достижении таких высоких результатов играет научный руководитель вуза – доктор физ.-мат. наук, профессор, академик Академии наук прикладной радиоэлектроники, лауреат Государственной премии Украины в области науки и техники проректор Н. Слипченко. Его работу высоко оценивают как студенты, отмечающие преподавательский талант и человеческие качества, так и ученые. Автор научного направления «Статистическая теория антенн», ученый мирового уровня, доктор технических наук, заслуженный деятель науки и техники, почетный профессор ХНУРЭ с 70-летним научно-педагогическим стажем Яков Соломонович Шифрин выделяет научно-организационную деятельность нынешнего проректора университета (*Розова Е. Николай Слипченко: Мы активно пропагандируем наши научные достижения//Харьковские известия*(<http://izvestia.kharkov.ua/on-line/20/1160531.html>).-2014.-15.04.- №46)

* * *

В Харьковском национальном университете внутренних дел (ХНУВД) состоялась Международная научно-практическая конференция «Уголовно-правовые и криминологические принципы противодействия коррупции в Украине». В работе конференции принимали участие научные и научно-педагогические работники ряда других отечественных и зарубежных высших учебных заведений, судебных и правоохранительных органов Украины.

Согласно опросу международной аудиторской компании Ernst&Young, широкое распространение коррупции в Украине признают 91 % предпринимателей. По оценкам Министерства доходов и сборов, ежегодный ущерб нашего государства от коррупции составляет 30 млрд дол.

Вопросы противодействия коррупции сегодня являются чрезвычайно актуальными не только в Украине, но и во всем мире, утверждает ректор ХНУВД, член-корреспондент Национальной академии правовых наук Украины С. Гусаров. Поэтому так важно осуществление комплексного уголовно-правового и криминологического анализа актуальных проблем действующего криминалистического законодательства в сфере противодействия коррупции в Украине, а также в зарубежных странах...

Украину по многим показателям очень трудно сравнивать с Германией. Однако нужно отметить, что эффективность битвы немцев с коррупцией в

последнее время существенно возросла. Этому в значительной степени способствовало формирование горячих телефонных линий для анонимных сообщений, увеличение штатов в прокуратуре и полиции, а также тесное сотрудничество налоговой и криминальной полиции. Но и наука оказала здесь серьезную помощь. Немецкие ученые продолжают изучение условий, которые порождают коррупцию. К примеру, они установили, что готовность чиновника брать взятки возрастает после двух лет его нахождения на одной должности. И теперь власти в большинстве коммунальных и городских органов Германии стараются чаще менять сотрудников, которые отвечают за выдачу значимых разрешений или распределение серьезных заказов.

Участники конференции в ХНУВД поделились не только результатами своих исследований теории уголовного права, но и практикой их применения для противодействия коррупции, профилактической работы с населением. Кстати, директор Научно-исследовательского института изучения проблем преступности им. академика В. В. Сташиса Национальной академии правовых наук Украины, профессор В. Борисов считает, что сегодня для противодействия коррупции необходимо изменение мировоззрения и соответствующая культура общества. А для этого требуются «меры организационного характера и культурного влияния».

Участники конференции считают, что лишь совместными усилиями научного сообщества, правоохранительных органов и исполнительной власти Украины можно подготовить обоснованные, взвешенные предложения, к примеру, для проекта Государственной стратегии борьбы с коррупцией (*Генкин А. Чем дольше чиновник находится на одной должности, тем выше его готовность брать взятки // Время* (<http://timeua.info/230414/85357.html>). – 2014. – 23.04. – № 249).

Аерокосмічна і авіаційна галузі

Строительство микроспутников и конструирование бортовой аппаратуры ракет – эти и другие темы обсудили днепропетровские и харьковские ученые на видеоконференции в день космонавтики. В конференции приняли участие около 10 специалистов конструкторского бюро «Южное». В Харькове же их услышали более сотни ученых из разных институтов и университетов космонавтики. Также днепропетровские ракетостроители подарили областной библиотеке книгу, в которой собраны все технические разработки КБ Южное за последние 60 лет (*34.ua* (<http://34.ua/ru/news/view/35850--deny-kosmonavtiki/>). – 2014. – 14.04).

Відновлювані джерела енергії

На Луганщині продовжується реалізація проектів по строительству ветропарков. Как сообщает Департамент промышленности и

енергосбереження Луганской облгосадминистрации, на территории Лутугинского ветропарка с 15 на 16 апреля 2014 г. начата генерация электроэнергии тремя из десяти установленных ветрогенераторов.

На территории Антрацитовского ветропарка залито четыре фундамента под ветроустановки. Пуск первой очереди ветрогенераторов ожидается в сентябре текущего года.

В 2013 г. на территории Краснодонского ветропарка пущена первая очередь из 10 ветрогенераторов общей мощностью 25 МВт. Идет генерация электроэнергии, получаемой за счет энергии ветра, в Энергоринок.

В Луганской области в период до 2020 г. будут реализованы проекты по строительству трех ветропарков: Краснодонского (плановой мощностью 425 МВт), Лутугинского (225 МВт) и Антрацитовского (225 МВт) (*Луганская областная государственная администрация* (http://www.loga.gov.ua/oda/press/news/2014/04/17/news_67466.html). – 2014. – 17.04).

* * *

22 квітня 2014 р. у м. Мінськ директор Департаменту національних проєктів Держінвестпроєкту Ю. Гусєв презентував інвестиційний потенціал України в енергетичній сфері на Міжнародному форумі «Інвестиції в відновлювану енергетику для сталого енергетичного розвитку».

«Проєкти енергетичного сектору є одними з найважливіших та найнеобхідніших для України. Адже наша держава – найбільший споживач енергії в Європі, питома витрата якої становить \$ 1 ВВП. Це в 4,8 рази більше, аніж у Великобританії, у 3,8 рази перевищує показники Туреччини та в 3 рази – Польщі», – сказав Ю. Гусєв. Тому діяльність Держінвестпроєкту передовсім спрямована на реалізацію національних проєктів енергетичної сфери: «LNG-терміналу», «Теплого дому» та «Енергії біомаси».

Зокрема, Ю. Гусєв наголосив, що реалізація Нацпроєкту «LNG-термінал» допоможе звільнити Україну від монопольного імпорту природного газу. «Сьогодні Україна розглядає такі варіанти диверсифікації джерел імпорту газу: Алжир, Оман, Катар і США. Проєкт має підтримку з боку Уряду України, європейських партнерів – Хорватії, Польщі, Угорщини, а також США», – зауважив директор Департаменту нацпроєктів.

Організаторами Міжнародного форуму «Інвестиції в відновлювану енергетику для сталого енергетичного розвитку» є технічний секретаріат INOGATE, Державний комітет з науки і технологій Республіки Білорусь та Проєкт EBRD/CEI. Головна мета форуму – забезпечити платформу для обміну думками й досвідом, залучивши понад 75 інвесторів, встановити ділові контакти у сферах розвитку та фінансування проєктів, а також презентувати практичний досвід інвестування в енергетичні проєкти (*Державне агентство з інвестицій та управління національними проєктами України* (<http://www.ukrproject.gov.ua/news/ukraine-spozhive-maizhe-v-5-raziv-bilshe-energii-za-velikobritaniyu>). – 2014. – 22.04).

Інформаційно-комунікаційні технології

Вінницький політех отримав доступ до бібліотеки Міжнародного валютного фонду (МВФ).

Доступ до повнотекстової бібліотеки Міжнародного валютного фонду <http://www.elibrary.imf.org> відкрито студентам та викладачам Вінницького національного політехнічного університету з 7 квітня по 31 грудня 2014 р.

Електронна бібліотека спрощує проведення аналізу й досліджень за допомогою доступу до періодики, книг та робочих документів МВФ, а також за допомогою інструментів обробки даних та статистичних інструментів. Тут міститься інформація про макроекономіку, глобалізацію, розвиток, демографію тощо.

Крім того, представлено консультації з питань політики, зменшення масштабів бідності та ін. Зокрема, представлено велику кількість повнотекстових матеріалів по Україні. Доступ надано із сайту бібліотеки (розміщено банер з логотипом колекції) та з усіх IP-адрес університету (*Перші новини Вінниці (<http://ilikenews.com/article/vinnickiy-politeh-otrimav-dostup-do-biblioteki-mizhnarodnogo-valyutnogo-fondu>). – 2014. – 23 .04).*

Питання екології та уникнення техногенних катастроф

Україна створить науково-дослідний випробувальний центр перспективних технологій безпечного, екологічно сприятливого і енергоефективного автотранспорту, який представлятиме сучасний комплекс лабораторій з високотехнологічним обладнанням. Про це повідомив міністр інфраструктури України М. Бурбак у рамках зустрічі міністрів транспорту країн-членів Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), присвяченої екологічності роботи транспортної мережі, інформує прес-служба міністерства.

«Вже досягнуто певних успіхів у цьому. Зокрема створені унікальні в Україні можливості для проведення випробувань автомобілів та їх двигунів на відповідність вимогам екологічного блоку правил ЄЕК ООН, і вивчення застосування на транспорті альтернативних джерел енергії», – зазначив М. Бурбак.

Міністр запропонував своїм колегам по ОЧЕС задля зменшення техногенного впливу транспорту на довкілля і забезпечення сталого економічного розвитку Чорноморського регіону сприяти спільним науковим проектам та інженерним розробкам у цих сферах за участі промислових підприємств, науково-дослідних організацій та інститутів, а також створити майданчики для обміну на постійній основі досвідом і знаннями.

Україна готова надавати всі наявні можливості для розвитку регіонального співробітництва, включаючи потенціал дослідних і наукових інститутів.

За підсумками зустрічі міністрів транспорту країн-членів ОЧЕС прийнято Софійську спільну декларацію щодо підвищення екологічності транспорту в регіоні ЧЕС шляхом підвищення регіонального співробітництва ОЧЕС стосовно екологічно чистого й безпечного транспорту (*Українська енергетика UA-Energy.org* (<http://ua-energy.org/post/43210>). – 2014. – 18.04).

* * *

Ряд крымских ученых, преподавателей Таврического национального университета, экологов, обеспокоенных прекращением финансирования природоохранных программ в процессе ускоренного реформирования системы власти в Республике Крым и Севастополе, обратились к Президенту Российской Федерации В. Путину с просьбой:

– переподчинить все заповедники и национальный парк, другие ООПТ (особо охраняемые природные территории) Республики Крым, которые ранее относились к территориям природно-заповедного фонда Украины общегосударственного значения, федеральным органам власти: Министерству природных ресурсов и экологии Российской Федерации, а Карадагский заповедник, Никитский ботанический сад, которые являются академическими научными учреждениями, – в систему организаций Российской Академии наук (ФАНО);

– ввести в Общественный совет при Министерстве природных ресурсов и экологии Российской Федерации представителей научной и природоохранной общественности Республики Крым и Севастополя;

– ввести мораторий на преобразование государственных природных заповедников Крыма в национальные парки, на понижение охранного статуса существующих заповедных территорий, перевод их из ООПТ общегосударственного значения в ООПТ регионального или местного значения;

– для поддержки и развития ООПТ Крыма организовать целевое финансирование научных исследований и природоохранных мероприятий. (*Ученые обеспокоены судьбой заповедников // Голос Крыма* (<http://www.goloskrima.com/?p=11292>). – 2014. – 4.04).

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

На засіданні правительства 5 апреля 2014 г. принято Постановление КМУ «О внесении изменений в постановление Кабинета Министров Украины от 12 ноября 1997 г. № 1260», согласно которому Приложение к диплому европейского образца (DIPLOMA SUPPLEMENT) будет выдаваться только выпускникам высших учебных заведений, изъявивших желание его получить. Всем остальным выпускникам высших учебных заведений в 2014 г. будет выдаваться Приложение к диплому о высшем образовании образца, который действовал до принятия

постановления Кабинета Министров Украины от 4 сентября 2013 г. № 655 (Приложение к диплому, который изготовлен полиграфическим способом).

После вступления в силу указанных изменений, Министерством образования и науки будут внесены изменения в приказ МОН от 29 апреля 2010 г. № 365 «Об утверждении Порядка заказа, выдачи и учета Приложения к диплому о высшем образовании», с целью восстановления права студентов в добровольном порядке получать Приложение к диплому европейского образца (DIPLOMA SUPPLEMENT) (*Електронні Вісті* (<http://elvisti.com/node/139978>). – 2014. – 16.04).

* * *

У цього річчї умови приймання до вищих навчальних закладів внесено деякі зміни. Зокрема, скасовано плановане надання 70 балів «за найкращі інтелектуальні досягнення» через незрозумілість і неясність параметрів їх вимірювання, розповів міністр освіти і науки С. Квіт. За його словами, разом з тим буде зменшено бали шкільного атестата в порівнянні зі сертифікатами ЗНО – до 60 балів. А задля більш профільного відбору абітурієнтів, деякі ВНЗ зможуть долучитись до експерименту з запровадження вагових коефіцієнтів до балів ЗНО при розрахунку вступного балу: для профільних коефіцієнтів буде запропоновано коефіцієнт 1.0, для непрофільних – 0.75. Таким чином, буде підсилено вагу балів із профільних дисциплін. До цього експерименту долучаться політехнічні університети Харкова, Вінниці, Києва та Львова (*ВінницяОк* (<http://vinnitsaok.com.ua/2014/04/14/182326>). – 2014. – 14.04).

* * *

Международное рейтинговое агентство «ЭкспертРА» определило 153 лучших высших учебных заведения стран СНГ. В список лучших вошли вузы, представляющие Россию, Украину, Казахстан, Беларусь, Молдову, Узбекистан, Азербайджан и Киргизию. Все попавшие в рейтинг вузы распределены по пяти классам – от А до Е, где класс А означает исключительно высокий уровень подготовки выпускников, В – очень высокий уровень, а рейтинговые классы С, D и Е отражают соответственно высокий, приемлемый и достаточный уровни подготовки выпускников соответственно.

В классе А представлен всего один вуз – Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова. И это вполне обоснованно: по своим показателям МГУ заметно превосходит своих ближайших конкурентов. Например, количество цитирований на одну статью (по Scopus, с 2009 г.) в ведущем вузе России составляет 2,38, тогда как среднее значение по участникам группы В – 1,19. Рейтинг показал: наибольшее количество вузов, вошедших в итоговый список лучших учебных заведений, сосредоточено в России (95 вузов) и в Украине (33). В Харькове таковых – пять: Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина,

Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия», Харьковський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Харьковський національний університет городского хозяйства ім. А. Н. Бекетова. Причём Каразинский університет вошел в первую пятерку вузов СНГ по количеству студентов из-за рубежа (*Пять харьковских университетов в числе лучших вузов СНГ // Время* (<http://timeua.info/150414/85263.html>). – 2014. – 15.04. – № 245)

* * *

Наукові проекти студентів Дніпропетровщини визнані найкращими на V Всеукраїнській конференції «Авіація і космос». За підсумками V Всеукраїнської конференції «Авіація і космос» наукові доповіді 16 студентів Дніпропетровщини були удостоєні почесних дипломів у номінаціях «Космонавтика» та «Авіація». З'їзд розробників та конструкторів визначив 22 кращі роботи з усієї країни.

Конференція проходила у два етапи – теоретичний та практичний. Під час теоретичної частини студенти-делегати працювали в шести секціях. Робота секцій об'єднала 23 тематичні напрями. Зокрема, авіаційно-космічне моделювання, фундаментальна фізика та екологія.

За кожним з напрямів молоді науковці захистили 51 доповідь. Тези наукових праць увійшли до збірки V Всеукраїнської конференції «Авіація і космос».

Під час практичної частини конференції відбувся показовий запуск 10 міні-моделей літаків. Були представлені радіокеровані та повністю автоматизовані розробки. Гостям конференції також представили виставку досягнень наукового товариства «КАРУСС» (*Освітній портал* (<http://www.osvita.org.ua/news/76864.html>). – 2014. – 17.04).

С. Зозуля,

заввідділу науково-аналітичної обробки та поширення інформації у сфері освіти
Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського,
канд. іст. наук

Новації у сфері освіти й науки: аналітичний огляд нормативно-правових актів та інформації (квітень – травень 2014 р.)

Міністр освіти і науки С. Квіт запровадив зміни в ЗНО.

Це пов'язано із ситуацією, що склалася в АР Крим і м. Севастополь.

Із метою забезпечення організованого проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень осіб, які виявили бажання вступати до ВНЗ України у 2014 р., створено можливість пройти тестування в інших регіонах України.

В Українському центрі оцінювання якості освіти продовжили термін для внесення змін до реєстраційних даних абітурієнтами, які зареєструвалися

на території Криму та бажають узяти участь в основній сесії ЗНО, до 30 квітня 2014 р.

Відповідний документ підписав міністр С. Квіт і директор департаменту вищої освіти Ю. Коровайченко: наказ від 18.04.2014 р. № 474 «Про внесення змін до Порядку проведення зовнішнього незалежного оцінювання в 2014 році». *(За матеріалами офіційного порталу «Ліга. Закон. UA» (http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE25224.html). – 2014. – 28.04; єдиного веб-порталу органів виконавчої влади України «Урядовий портал» (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247317141&cat_id=244276429). – 2014. – 20.05).*

***

Прес-служба МОН України оприлюднила рішення міністерства щодо майна ВНЗ, які розташовані на території АР Крим.

Нелегітимний уряд АР Крим заявив про так звану «націоналізацію» державного майна, яке перебуває в оперативному управлінні навчальних закладів та розташоване на території АР Крим (*заява першого віце-прем'єр-міністра АР Крим Р. Теміргалієва від 06.03.2014 р.*). Ці дії нелегітимного уряду АР Крим є такими, що суперечать принципам міжнародного права та Віденській Конвенції про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів, оскільки незалежність АР Крим не визнана міжнародним співтовариством та заперечується Україною.

Міністерство освіти і науки України вважає дії Російської Федерації щодо «націоналізації» філій ВНЗ материкової України, розташованих на території АР Крим, незаконними і грубим порушенням суверенних прав України та прав на законну власність.

Росія грубо порушує норми міжнародного права й спонукає до застосування всіх передбачених законодавством та міжнародною практикою засобів протидії будь-яким формам націоналізації.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», об'єкти державної власності, що розташовані на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, зберігають правовий режим права державної власності, яке реалізується уповноваженими органами виконавчої влади. Об'єкти державної власності, що перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки, мають правостановлюючі документи, які підтверджують право власності держави в особі Міністерства на державне майно.

Копії згаданих документів були направлені до Міністерства юстиції України на виконання витягу з протоколу засідання Кабінету Міністрів України від 25 березня 2014 р. № 11 з метою забезпечення правового механізму захисту порушених прав. *(За матеріалами єдиного веб-порталу органів виконавчої влади України «Урядовий портал»*

(http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247279424&cat_id=244276429). – 2014. – 10.05).

***

Затверджено правила проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України.

У МОН України визначено порядок організації та проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України.

Відповідний наказ № 259 від 24.03.2014 «Про затвердження Правил проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України» підписали: міністр освіти й науки С. Квіт, директор департаменту професійно-технічної освіти В. Супрун.

Це інтелектуальне змагання є щорічним і проводиться серед учнів 9–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів, вихованців (учнів, слухачів) позашкільних навчальних закладів, студентів вищих навчальних закладів I–II р. а.

Основним завданням конкурсу є виявлення та підтримка інтелектуально й творчо обдарованої молоді, залучення її до науково-дослідної та експериментальної роботи, формування активної громадянської позиції, виховання наполегливості, вміння формувати й відстоювати власну думку.

На конкурс подаються науково-дослідні роботи проблемно-пошукового характеру, які відповідають віковим інтересам та пізнавальним можливостям учасників, свідчать про їх обізнаність із сучасним станом галузі дослідження, опанування ними методики проведення експерименту.

Тематика роботи має бути дотичною до напрямів роботи секцій наукових відділень Малої академії наук України. Також дослідження повинне ґрунтуватися на певній науковій та експериментальній базі, містити дані особисто проведених дослідів, спостережень чи пошукової роботи; результати їх обробки, аналізу й узагальнення; посилання на відповідні наукові джерела; відображати власну позицію дослідника.

Крім того, даний наказ містить правила проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України, у яких окреслюються загальні положення, вимоги до учасників конкурсу, регламентуються засади створення організаційного комітету змагання та принципи формування журі та предметної комісії, визначаються строки, місце й умови проведення даного наукового заходу.

У тому числі прописується програма конкурсу, де окреслюється, що дане наукове змагання має відбутися за такими розділами: заочне оцінювання науково-дослідних робіт; оцінювання навчальних досягнень з базових дисциплін; захист науково-дослідних робіт.

У додатках до правил проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України подано

зразки низки супровідних документів: заявки на участь у I (II, III) етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України, паспорту експоната (розробки) тощо.

Важливим додатком до наказу є *вимоги* до написання, оформлення та представлення учнівських науково-дослідних робіт, де передбачено певні правила до структури, змісту роботи, а також подається зразок оформлення титульного аркуша.

Нагадаємо, що засновник конкурсу Міністерство освіти і науки України, організатор і координатор – Національний центр «Мала академія наук України». (*Використано матеріали офіційного порталу «Ліга. Закон. UA»* (http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE25184.html). – 2014. – 20.05).

***

Вирішальне оновлення Закону України «Про вищу освіту».

16 травня 2014 р. у МОН за участі першого заступника міністра відбувся брифінг на тему: «Плановані зміни у новому Законі «Про вищу освіту». Зокрема *I. Совсун* відзначила значущість цього законопроекту для розвитку освіти й підвищення якості освітніх послуг, розповіла про одну зі змістовних правок до законопроекту – зменшення навантаження викладача ВНЗ.

Відповідно до законодавства максимальне навантаження для науково-педагогічних працівників становить 900 лекційних годин. У проекті закону подано пропозицію зменшити кількість годин до 600. Такі зміни сприятимуть науковій діяльності й самоосвіті викладачів. Підкреслюється, що зменшення навантаження не вплине на оплату праці науково-педагогічних працівників, натомість – наблизить Україну до європейських стандартів, де викладачі мають по 200–300 лекційних годин, а також підвищить якість надання освітніх послуг в Україні.

Урядовець окреслила й інші важливі зміни, які передбачаються в законопроекті. Зокрема – це *створення Національного агентства якості вищої освіти*, що виконуватиме функцію, яка сьогодні покладена на міністерство – ліцензування та акредитація ВНЗ. Таке агентство буде складатися з представників вишів, асоціації працедавців, студентів тощо.

У законопроекті надається більше *прав студентам* щодо вибору спеціальності та зменшується для них навантаження (*За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України* (<http://www.mon.gov.ua/ua/news/32922-e-velikiy-zapit-sered-osvityanskoyi-spilnoti-na-te,-schob-zakonoproekt-pro-vischu-osvitu-buv-priynyatiy>). – 2014. – 21.05; *веб-порталу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського* (http://www.dnpb.gov.ua/monitor_cmi/?PHPSESSID=99dcb7f0783a0fbfd9ddc72ea251e785). – 2014. – 22.05).

***

Нагороджено переможців XIV Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика.

Започаткований у 2000 р. українським меценатом і громадським діячем П. Яциком конкурс набув популярності. Головною метою цього мовного змагання є утвердження державного статусу української мови, піднесення її престижу. У ньому беруть участь представники понад 20 країн світу та мільйони школярів, учнів професійно-технічних навчальних закладів, студентів.

Указом Президента України від 3 жовтня 2008 р. № 899 «Про Положення про стипендії Президента України переможцям Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика» щорічно призначаються стипендії Президента України 14 найкращим переможцям фінального етапу.

Перемога в цьому мовному турнірі є чудовою нагодою продемонструвати всім, що співоча українська мова шанована у світі, її люблять і вивчають. Найкращими популяризаторами української мови є молоде покоління. Конкурс сприяє всебічному розвитку української мови, піднесенню її престижу серед учнівської та студентської молоді, вихованню шанобливого ставлення до культури і традицій нашого народу.

Цього року в Україні та інших країнах, де мешкають українці, – Канаді, США, Австралії тощо відбувся 14-й конкурс знавців української мови, яким опікується Ліга українських меценатів. «Завдяки конкурсу щороку до українського слова долучаються його численні шанувальники в Україні та за її межами. А переможці конкурсу, що плекають українські цінності, є нашою гордістю та уособленням майбутнього української держави», – зазначив віце-прем'єр-міністра України О. Сич.

На думку урядовця, нині подібні масштабні системні проекти актуальні, оскільки вони спрямовані на підтримку українського слова, залучення широких кіл молоді до української духовності.

У Національному академічному драматичному театрі ім. Івана Франка відбулася урочиста церемонія нагородження переможців конкурсу, а також усіх причетних до цієї благородної справи.

До організаторів, учасників, переможців мовного турніру звернувся заступник міністра освіти і науки України *П. Полянський*, який зачитав вітання Голови Верховної Ради України, виконувача обов'язків Президента України О. Турчинова та віце-прем'єр-міністра України О. Сича з нагоди урочистої події (*За матеріалами єдиного веб-порталу органів виконавчої влади України «Урядовий портал» (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247304356&cat_id=244276429). – 2014. – 17.05; сайту Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського (http://poippo.pl.ua/olimp-konkursy/kd/konkurs-z-ukrainskoi-movy-im-petra-yatsyka). – 2014. – 21.05; офіційного веб-сайту МОН України (http://www.mon.gov.ua/ua/news/33012-vidbulosya-zakritya-xiv-migenarodnogo-konkursu-z-ukrayinskoyi-movi-imeni-petra-yatsik). – 2014. – 20.05).*

***

На засіданні Наглядової ради схвалено проект Twinning «Модернізація законодавчих стандартів та принципів освіти та навчання у відповідності до політики Європейського Союзу щодо навчання впродовж життя».

Наприкінці квітня у МОН України під головуванням заступника міністра освіти і науки України *П. Полянського* та керівника проекту від ЄС (королівство Данія) *С. Готліб* відбулося IV засідання Наглядової ради проекту Twinning «Модернізація законодавчих стандартів та принципів освіти та навчання у відповідності до політики Європейського Союзу».

Присутніми були представники представництва Європейського Союзу в Україні, Міністерства соціальної політики України, Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, Інституту інноваційних технологій та змісту освіти МОН України та ін.

На засіданні розглянули результати реалізації проекту Twinning за IV квартал 2013 р. та I квартал 2014 р. У травні 2014 р. заплановано візит до м. Орхус (Королівство Данія), де українські колеги матимуть змогу порівняти власну методику розроблення стандартів професійної освіти з тією, що існує в Данії. Українські представники поінформували про зміни у сфері професійно-технічної освіти протягом звітного періоду, зокрема про те, що розроблено проект «Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних представників професійно-технічних навчальних закладів» тощо (*За матеріалами газети «Освіта», № 18–19 від 30 квітня – 7 травня 2014 р., с. 3; веб-порталу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (http://www.dnpb.gov.ua/monitor_cmi/?PHPSESSID=99dcb7f0783a0fbfd9ddc72ea251e785). – 2014. – 22.05).*

***

Відбулося засідання Наукової ради МОН.

Під час засідання було розглянуто питання щодо проведення конкурсного відбору проектів наукових досліджень і розробок, які плануються до виконання у 2015 р.

Директор департаменту наукової діяльності та ліцензування *О. Якименко* поінформував, що постановою Кабінету Міністрів України від 5 березня 2014 р. № 71 скасовано Державну цільову програму «Наука в університетах» на 2008–2017 роки. У зв'язку з цим кошти, які залишились, варто було б спрямувати на виконання науково-дослідних робіт у 2014 р.

Було прийнято рішення оголосити конкурсний відбір наукових проектів ВНЗ та наукових установ на 2015 р. до 20 серпня цього року.

Це пов'язано з тим, що сьогодні проводиться реформування системи освіти і науки в частині автономії ВНЗ, скасування не виправданих вимог, які обмежують діяльність наукових та науково-технічних працівників.

Тому, такі зміни вимагають також приведення у відповідність критеріїв конкурсного відбору, форм проектів та експертних висновків щодо їх оцінювання, що дасть змогу забезпечити прозорий та об'єктивний

конкурсний відбір проектів наукових досліджень і розробок відповідно до їх рейтингу *(За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України (<http://www.mon.gov.ua/ua/news/33171-vidbulosya-zasidannya-naukovoyi-radi-mon>)). – 2014. – 21.05).*

***

У МОН України окреслили головні засади розвитку національної освітньої системи, серед яких освіта національних меншин у пріоритеті.

Міністр освіти і науки С. Квіт під час зустрічі з членами Громадської ради керівників освітніх програм всеукраїнських громадських об'єднань національних меншин України зазначив, що всі мови і всі культури, які є в Україні, потребують підтримки. Міністерство освіти і науки України на сьогодні робить усе можливе для досягнення консенсусу в цьому питанні.

Голова Громадської ради керівників освітніх програм всеукраїнських громадських об'єднань національних меншин України А. Монастирський повідомив, що протягом останніх років особлива увага приділялася вирішенню проблем, які турбують представників етнічних меншин України. Серед спільних результатів МОН України й Громадської ради є проведення зовнішнього незалежного оцінювання випускників шкіл мовами національних меншин, вирішення окремих питань проведення всеукраїнських учнівських олімпіад з мов та літератури національних меншин у 2014/2015 навчальному році тощо.

С. Квіт запропонував розробити чітку довгострокову програму дій співпраці МОН та Громадської ради керівників освітніх програм всеукраїнських громадських об'єднань національних меншин України. А Громадська рада та Асамблея національностей України виступили з ініціативою проведення конференції «Освіта національних меншин України: проблеми та перспективи».

У заході також взяли участь заступник міністра освіти і науки П. Полянський, фахівці міністерства, члени Громадської ради керівників освітніх програм всеукраїнських громадських об'єднань національних меншин України та ін. *(За матеріалами офіційного веб-сайту МОН України (<http://www.mon.gov.ua/ua/actually/33027-osvita-natsionalnih-menshin--sered-prioritetiv-mon>)). – 2014. – 20.05).*

Охорона здоров'я

В Одессе состоялась научно-практическая конференция «Современные аспекты цереброваскулярной патологии. Диагностика, лечение». Основной организатор ее – главный внештатный невропатолог департамента здравоохранения горсовета Л. Звягина. На нее возложена ответственность за создание в лечебных учреждениях города отделений острого инсульта.

Инсульт – заболевание, развившееся в результате острого прекращения кровотока по одной из артерий, снабжающей кровью головной мозг, — в цереброваскулярной патологии самое распространенное. Потому в борьбе с ним особое значение специалисты придают повышению теоретических и практических знаний медицинского персонала, умению использовать накопленный мировой опыт.

Главный специалист Минздрава Украины, заслуженный деятель науки и техники Украины доктор медицинских наук профессор Т. Мищенко, принявшая участие в конференции, отметила высокую квалификацию одесских областных и городских неврологов. Свой доклад она посвятила «стандартам оказания помощи при остром инсульте». О широкой распространенности этой патологии свидетельствует такой факт: в мире ежегодно впервые ставят диагноз «инсульт» 16 млн человек, 10 % из которых умирают. Пусть, как говорится, «пророчество» не сбудется, но, по мнению специалистов, к 2030 г. впервые выявленных больных будет не менее 23 млн. Причем инсульт поражает многих людей трудоспособного возраста: в Украине, например, 33 % от всего количества больных, в нашей области – даже немногим больше.

Представитель Минздрава Украины подчеркнула, что ишемический инсульт (острая закупорка одного из сосудов головного мозга) в Украине встречается в три – четыре раза чаще, чем геморрагический инсульт – кровоизлияние в мозг, чаще всего при разрыве аневризмы, то есть – мешкообразного расширения сосуда, являющегося врожденной патологией. К тому же, клиника инсульта изменилась настолько, что способна озадачить даже опытейшего специалиста; у одного больного может быть диагностировано несколько подтипов инсульта.

Однако общие признаки инсульта необходимо знать каждому из нас, чтобы в случае случившейся с кем-то беды не растеряться и вовремя вызвать «скорую помощь». Симптомы инсульта: головная боль, которую прежде человек не испытывал, слабость, неловкость в руке или ноге, нарушение речи, внезапное нарушение зрения, головокружение. Если появляется рвота, больного необходимо, подняв его голову на 30 градусов, повернуть набок, чтобы он не захлебнулся рвотными массами. «Золотое время» для оказания медпомощи – 3 – 4,5 часа (исследования продолжаются), госпитализация обязательна. В больнице, кроме немедленного обследования, установления диагноза, лечения, обязательно наблюдение за состоянием пациента каждый час – полчаса.

Существуют европейские стандарты лечения инсульта. Руководствуясь ими, необходимо было создать и национальную систему рекомендованного лечения, – сказала профессор Т. Мищенко. Над этим работала специально созданная группа медиков, куда вошли и специалисты по лекарственным препаратам, работала и Украинская ассоциация по борьбе с инсультом. Издана необходимая литература. С учетом мирового опыта, в протоколе лечения ишемического инсульта подробно расписаны все действия медперсонала. Создан и вскоре будет подписан современный протокол

лечения геморрагического инсульта. При создании локальных протоколов лечения, обратилась представитель Минздрава к участникам конференции, необходимо учитывать и опыт, накопленный на местах.

На конференции также шла речь о необходимости создания мультидисциплинарных команд для отделений острого инсульта. Этих отделений в Украине еще мало, опыт их работы необходимо распространять, перенимать.

Главный специалист Минздрава Украины профессор Т. Мищенко сообщила, что отделения острого инсульта уже действуют в Херсонской и Ивано-Франковской области, в Киеве. Последнее, под названием «Оберег» – приватное. В Одессе практически действует отделение острого инсульта в областной клинической больнице, готовится к работе – в городской клинической больнице № 10, это отделение необходимо доукомплектовать оборудованием и соответствующими штатами (*Стерненко М. Делились опытом врачи // Вечерняя Одесса (<http://www.vo.od.ua/rubrics/medicina/29010.php>). – 2014. – 17.04).*

* * *

В Одессе прошла шестая ежегодная научно-практическая конференция «Новые медицинские технологии в педиатрии и семейной медицине», посвященная памяти академика, основателя современной педиатрической школы Б. Резника. Ее организатором стала кафедра педиатрии № 1, неонатологии и биоэтики Одесского национального медицинского университета при поддержке Министерства здравоохранения, Национальной академии медицинских наук Украины.

В конференции приняли участие более полутысячи ученых, специалистов в области педиатрии, неонатологии, семейной медицины, практикующих врачей не только из всех регионов Украины, но и Молдовы. В течение двух дней медики на четырех пленарных заседаниях обсуждали новые подходы в диагностике, лечении и профилактике острых и хронических инфекций, соматических заболеваний, вопросы рациональной антибиотикотерапии и фармакотерапии у детей и новорожденных, оптимизации первичной педиатрической помощи и др. (*Конференция педиатров // Вечерняя Одесса (<http://www.vo.od.ua/rubrics/medicina/29024.php>). – 2014. – 17.04).*

Наукові видання

Первый англоязычный сборник научных трудов представили на IV Международной научно-практической конференции «Научная молодежь: приоритеты мировой науки». Выпустил дебютное издание Совет молодых ученых (СМУ) Луганского национального университета им. Тараса Шевченко.

«Английский сейчас в приоритете мировой науки. Он открывает новые перспективы для дальнейшего роста ученых. Именно поэтому мы решили выпустить такой сборник. Благодаря этому наши молодые ученые смогут, так сказать, потренироваться – впервые представить свои научные работы на английском. А уже потом подавать работы в признанные мировые англоязычные научные журналы», – отметил председатель СМУ Ю. Драгнев.

Научные труды, вошедшие в сборник, разнообразные по тематике. Материалы касаются информатизации высшего образования, филологических нововведений и др. В издании напечатаны работы 42 авторов из разных стран мира: Украины, России, Беларуси, Китая, Бахрейна и США.

По словам председателя СМУ, англоязычный сборник – это первая ступень научного престижа. Далее ученых ждут международные конференции, на которых нужно показать свой уровень владения английским, но уже на разговорном уровне. А еще дальше – публикации в научных журналах, которые входят в международную наукометрическую базу Scopus (*Luganews – фабрика луганских новостей* (<http://www.luganews.com/speech/luganskie-uchenye-vypustili-angloyazychnyj-sbornik.html>). – 2014. – 14.04).

Наука і влада

В Україні розпочинає діяти Рада з питань науково-технічного розвитку. Її склад погоджено президентом Національної академії наук України Б. Патеном. Забезпечувати ж роботу Ради буде Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації (Держінформнауки). Про це поінформував голова Держінформнауки В. Семиноженко. За його словами, в Україні давно існувала потреба в авторитетному науковому зібранні, створеному не за адміністративним принципом, а за принципом професійного та суспільного визнання.

Очолив Раду директор Інституту магнетизму Національної академії наук та Міністерства освіти і науки України (МОН), академік та Герой України В. Бар'яхтар – один із найбільш видатних учених-фізиків.

До складу Ради увійшли такі відомі науковці як академік Національної академії наук України Г. Єльська, академік Національної академії наук України, професор О. Кришталь, віце-президент Національної академії наук, академік НАН України, професор А. Наумовець, академік НАН України В. Кухар, академік НАН України Я. Блюм, академік НАН України П. Гожик, академік НАН України В. Скороход, академік НАН України Я. Яцків та ін. (*Освітній портал* (<http://www.osvita.org.ua/news/76923.html>). – 2014. – 23.04).

* * *

За проектом «Незалежний моніторинг ресурсних і фінансових потоків від видобутку традиційних і нетрадиційних вуглеводнів в Україні в рамках угод про розподіл вуглеводнів» в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу відбувся освітньо-інформаційний тренінг «Через підзвітність до відповідальності», у якому взяли участь науковці, представники департаменту промисловості та інфраструктури облдержадміністрації, управління з упровадження економічних реформ, євроінтеграції та інвестицій облдержадміністрації, апарату обласної ради, райдержадміністрацій, громадських організацій.

Тренінг організовано Київським міжнародним енергетичним клубом «NOMOS» за підтримки Євросоюзу.

Розглянуто питання та проведено дискусії щодо значення надходжень від видобутку вуглеводнів для місцевого бюджету, досвіду діалогу з напрацювання проектів на місцевому рівні, правових контекстів та можливості створення спеціальних механізмів управління вуглеводневими доходами *(Івано-Франківська обласна державна адміністрація (<http://www.if.gov.ua/?q=news&id=23029>). – 2014. – 16.04).*

* * *

Викладачі кафедри загальної хімії Тернопільського державного медичного університету отримали премію Національної академії наук України для молодих учених. Таким чином завідувач Г. Фальфушинська і асистент Л. Гнатишина здобули всеукраїнське визнання за цикл праць «Відображення новітніх біоризиків довкілля та антропогенних змін фауни України за допомогою методів екомоніторингу». Вручення премії президії НАН України для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів за кращі наукові роботи в галузі природничих, технічних і соціогуманітарних наук відбулося під час засідання відділення загальної біології НАН України.

«Ця нагорода для кожного науковця є великою гордістю, оскільки вона свідчить про визнання наукових досягнень. Ми подали заявку на її здобуття ще у грудні минулого року. Потрібно було показати доробок упродовж останніх п'яти років», – зазначила Г. Фальфушинська.

У 2013 р. Г. Фальфушинська отримала премію Президента України для молодих учених, виграла низку особистих грантів Всеукраїнського БіоМедичного товариства (2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 р.), нагороджена дипломами за кращу усну доповідь у конкурсі молодих учених у рамках VII Міжнародної Парнасівської конференції з біохімії та молекулярної біології (10.2009) та за кращу усну доповідь у конкурсі молодих учених «Актуальні проблеми біохімії та біотехнології – 2010», присвяченої 125-річчю від дня народження академіка О. Палладіна.

Результати наукових досліджень, отримані за період 2006–2014 рр., опубліковані у 120 працях, у тому числі 27 статтях у міжнародних та всеукраїнських реферованих журналах системи PubMed, Scopus та Begell House із сумарним імпаکت-фактором більше 40 та 34 статтях у фахових

журналах, 4 патентах України на корисну модель та 1 навчальному посібнику з грифом МОН України. Загальний індекс цитування становить понад 73, а індекс цитування (індекс Гірша) наукових праць згідно з наукометричною базою Scopus становить $h=7$ (*Тернопіль Вечірній* (<http://t-v.te.ua/podiyi/ternopilskih-naukovciv-tdmu-viznali-na-najvishomu-rivni/14.04.2014>)). – 2014. – 14.04).

Проблеми інформатизації

Матеріали до Міжнародної наукової конференції
«Місце і роль бібліотеки у формуванні національного інформаційного простору»
(Київ, 21–23 жовтня 2014 р.)

Ю. Половинчак, заввідділу НЮБ НБУВ, канд. іст. наук

Тези доповіді «Етнолінгвістичний аспект організації сучасного національного інформаційного простору»

Для інформаційного суспільства характерне зростання інформаційної відкритості. Донедавна обсяг інформації, що циркулювала в суспільстві, був відносно невеликим, основні потоки інформації замикалися в межах національних держав, і лише відносно незначна їх частина перетинала кордон. Однак уже у 80-х роках ХХ ст. відбувся якісний стрибок у можливостях зберігання, обробки та перетворення інформації, пов'язаний зі швидким розвитком комп'ютерної техніки. Розвиток сучасних засобів передачі інформації, насамперед телекомунікацій, спричинив різке зростання транскордонних потоків інформації – це нагальна потреба і водночас визначальна характеристика сучасного інформаційного суспільства.

Наразі можна говорити про виникнення феномену «глобальної культури», яка може утворювати нові культурні цінності або змінювати існуючі і цим самим сприяти зникненню національно-культурних ідентичностей різних народів. Найсерйозніша проблема – це не просто експансія глобальної культури, а руйнація нею національних ідентичностей народів. Цивілізаційний тиск, культурні деформації обертаються втратою традиційних цінностей, національної ідентичності та солідарності, руйнацією звичних етичних імперативів і господарських традицій.

У сучасному світі ключові позиції в інформаційному обміні зайняли країни, що лідирували як у виробництві інформації, так і у створенні відповідного устаткування. Не випадково у сфері наукових інтересів дослідників проблем сучасного глобалізму залишаються такі явища, як «інформаційний імперіалізм» або «інформаційний колоніалізм»; небезпека яких цілком реальна, причому не лише щодо слабо розвинутих у технологічному плані країн, а й щодо багатьох розвинутих країн, що не

володіють потужними засобами інформації.

Інтернет за своєю природою є дискурсивним, семантичним простором, у якому текст і мова відіграють провідну роль. При цьому мережа залишається переважно англomовною: англomовними є не лише більшість користувачів та їхніх ресурсів, сама структура мережі вимагає використання латинського алфавіту для навігації, доменні імена першого рівня (.Com, .Gov, .Edu і т.д.) формулювалися, виходячи з англomовних назв, як і відповідна термінологія. Оскільки саме мова є центральним елементом національної культури, Інтернет виступає як фактор, що сприяє культурній глобалізації у якості мовного середовища, що так чи інакше нав'язує мовну уніфікацію та домінування в глобальному інформаційному просторі англійської мови. Ці тенденції створюють передумови для серйозних змін в мовах інших народів і актуалізують наукову проблематику функціонування мов у мережевому просторі, що потребує детального вивчення філологами, соціо- та етнолінгвістами, культурологами, фахівцями із соціальних комунікацій та ін.

Наразі процеси форсованого запозичення англomовних слів примусили публіцистів і науковців говорити про «франгл», «спангліш», «рунгліш». Винятком може вважатися японський сегмент мережі, творці якого намагаються максимально зберігати національні мовні та культурні особливості. Водночас для початку XXI ст. стало характерним таке явище, як мережевий лінгвістичний сепаратизм: у багатьох країнах актуалізувалися заклики до перегляду мовної політики у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Ішлося, насамперед, про організацію маршрутизації в мережі Інтернет на основі національних алфавітів замість латиниці та про ідею інтернаціоналізованих доменних імен (у 2005 р. Республіка Чилі ввела доменні імена з буквою ñ, у 2010 р. уперше в Інтернеті з'явилися нелатинські домени верхнього рівня – ОАЕ, Саудівської Аравії, Єгипту і Росії).

Розглядаючи в цьому контексті ситуацію з Україною, необхідно підкреслити, що українцям нині доводиться мати справу не лише зі спільними для всього людства проблемами XXI ст., а й із проблемами, що перейшли з XX ст. Без сумніву, цілий ряд наших складних морально-психологічних, політико-ідеологічних, соціально-економічних проблем виростає з кількасотлітньої бездержавності України.

Для сучасної України особливо актуальні проблеми впливу інформаційних потоків на цілісність і самобутність змістовного простору суспільства, руйнування мовної та культурної самобутності в умовах глобалізації. Оскільки глобалізація базується як на зростанні товарообміну, так і на активізації обміну інформацією і знаннями, і в останній період на цю закономірність впливає, серед інших, і лінгвістичний фактор, пов'язаний з ареалами вжитку конкретних мов, як носіїв інформації, нових знань і досвіду. Тобто якщо мова певної країни, наприклад англійська, має широке міжнародне поширення, вона виступає своєрідним «мультиплікатором експортного потенціалу», особливо щодо інформаційних товарів та послуг. У протилежному випадку – якщо мова країни-експортера обмежена територією національного вжитку, чи, тим більше, коли вона виконує другорядну роль у

власній державі, мова потребує додаткових інвестицій для свого розвитку та розширення сфери функціонування. Нації, мовою яких поширюється інформація щодо наукових, технологічних та інших новацій, фактично без додаткових зусиль дістають перевагу в інвестуванні власного розвитку. Таким чином, одним з викликів глобалізації, з яким доведеться стикатися Україні, є формування нового інфопростору, зокрема й лінгвопростору.

Отже, актуальним залишається питання про взаємодію і взаємозалежність глобалізації та національного розвитку; важливим завданням науковців стало визначення шляхів збереження національної ідентичності в умовах прогресуючого мультикультуралізму. Оскільки етнос є складною культурною, історичною, антропологічною конструкцією, то будь-яке втручання в неї, а тим більше нехтування й уніфікація культурної мозаїчності антропосфери приховує загрозу для всього людства. У контексті глобалізаційних процесів загальносвітова культура аж ніяк «не повинна формуватися як головна одиниця, одержана в результаті уніфікації й знищення множинних окремих національних і традиційних пріоритетів, хоч які б малі території ними були охоплені, – підкреслив усесвітньо відомий японський філософ, діяч культури, письменник Д. Ікеда. – Наша цивілізація зуміє створити воістину загальносвітову культуру, коли навчиться цінувати всі без винятку суспільні й духовні надбання людей як різноманітні варіанти вираження єдиної для всіх людяності». Дійсно, забезпечення різноманіття – найдієвіший спосіб забезпечення стійкості.

До уваги держслужбовця

Нові надходження до НБУВ

Л. Кирилко, провідний бібліотекар НБУВ

Інформаційне суспільство. Суспільство знань *Список літератури з фондів НБУВ та електронних ресурсів*

1. Про інформацію. Про доступ до публічної інформації : Закони України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 25 жовт. 2011 р. : (офіц. текст). – К. : Видавець Паливода А. В., 2011. – 29 с. – (Закони України).

P118876

2. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р., № 75/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 27/28. – Ст. 182. – С. 494–509.

Ж22443

3. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25 черв. 1993 р., № 3322-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345. – С. 843–851.

Ж22443

4. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р., № 74/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 181. – С. 482–493.

Ж22443

5. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 9 січ. 2007 р., № 537-V // Відом. Верхов. Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102. – С. 511–522.

Ж22443

6. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 трав. 2013р., № 386-р // Офіц. вісн. України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581. – С. 79–98.

Ж15327

7. Балабанова Н. В. Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України / Н. В. Балабанова. – К. : Арістей, 2005. – 104 с.

ВА661509

8. Библиотеки в обществе знаний: двуязычный азербайджано-российский проект / пер. О. Гябяляли, М. Наджифаров ; сост. С. Ю. Мамедалиева ; науч. ред. Л. А. Мамедова ; Федеральное агентство по культуре и кинематографии (Роскультура), Рос. комитет Программы ЮНЕСКО «Информация для всех». – Баку : НУРЛАР, 2006. – 516 с. – Текст парал. азерб., рус. яз.

ВС46577

9. Біленчук П. Д. Інформаційне суспільство : управління, право, технології, безпека : навч. посіб. / П. Д. Біленчук, А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, В. Б. Міщенко ; Київ. нац. ун-т внутр. справ, Європ. ун-т упр., безпеки та інформ.-прав. технологій. – К., 2009. – 60 с.

ВА715100

10. Біленчук П. Д. Інформаційне суспільство : правові, організаційні і методичні засади / П. Д. Біленчук // Вісн. Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. – 2002. – № 2, ч. 1. – С. 30–34.

Ж69880

11. Правові засади формування інформаційного суспільства в Україні / П. Д. Біленчук, Д. П. Біленчук, Л. В. Борисова, М. В. Козир // Право і безпека. – 2002. – № 2. – С. 16–21.

Ж24082

12. Е-майбутнє та інформаційне право / В. Брижко, В. Цимбалюк, М. Швець [та ін.]. – 2-ге вид., доповн. – К. : НДЦПІ АПрН України, 2006. – 232 с.

ВС42098

13. Інформаційне суспільство : Дефініції: людина, її права, інформація, інформатика, інформатизація, телекомунікації, інтелектуальна власність, ліцензування, сертифікація, економіка, ринок, юриспруденція / В. М. Брижко, О. М. Гальченко, В. С. Цимбалюк [та ін.]. – К. : Інтеграл, 2002. – 219 с.

ВА621019

13. Великодня Є. М. Критичний розгляд концепту «інформаційне суспільство» / Є. М. Великодня // Вісн. Харк. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Філософія. – 2013. – Вип. 41. – С. 3–15.

Ж69749/Філосо.

14. Гапотій В. Д. Інформаційне суспільство та інформаційний суверенітет: теоретико-правовий аспект [Електронний ресурс] / В. Д. Гапотій, А. А. Письменицький // Наук. вісн. Дніпропетров. держ. ун-ту внутр. справ. – 2012. – № 2. – С. 24–33. – Режим доступу: <http://conference.mdpu.org.ua/viewtopic.php?f=43&p=1495&t=1492>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 09.04.2014.

15. Гендина Н. И. Образование для общества знаний и проблемы формирования информационной культуры личности / Н. И. Гендина // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса : 13-я Междунар. конф. «Крым 2006». – М., 2006. – С. 136.

ВА675456

16. Герман К. Политические перепутья при движении к глобальному информационному обществу / К. Герман // Социс. – 1998. – № 3. – С. 67–78.

Ж14053

17. Горовий В. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс / В. Горовий ; наук. ред. Л. А. Дубровіна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2010. – 360 с.

ВА731033

18. Гранчак Т. Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект : монографія / Т. Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2014. – 184 с.

ВС56826

19. Гривнак Б. Проблеми підготовки фахівців майбутнього в контексті побудови в Україні інформаційного суспільства (суспільства знань) / Б. Гривнак // Нова пед. думка. – 2012. – № 1, ч. 1. – С. 138–141.

Ж22868

20. Гурковський В. І. Державне управління розбудовою інформаційного суспільства в Україні (історія, теорія, практика) : монографія / В. І. Гурковський – К. : [Наук. світ], 2010. – 396 с.

ВА735138

21. Гурковський В. І. Засади державної політики в сфері інформаційного суспільства в Україні: теоретичні та практичні аспекти : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01 / Гурковський Володимир Ігорович ; Ін-т законодавства ВР України. – К., 2011. – 36 с.

РА378830

22. Гурковський В. І. Засади державної політики в сфері інформаційного суспільства в Україні: теоретичні та практичні аспекти : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01 / Гурковський Володимир Ігорович ; Міжвід. н.-д. центр з пробл. боротьби з організ. злочинністю при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2011. – 431 арк.

ДС121431

23. Даниленко С. І. Інформаційне суспільство в контексті цивілізаційного вибору України / С. І. Даниленко // Проблеми міжнар. відносин. – 2013. – Вип. 7. – С. 64–76.

Ж73907

24. Даніл'ян В. О. Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Даніл'ян Вадим Олегович ; Харк. ун-т повітряних сил ім. Івана Кожедуба. – Х., 2006. – 19 с.

РА344269

25. Даніл'ян В. О. Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз) : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Даніл'ян Вадим Олегович ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. С. Жуковського «ХАІ». – Х., 2006. – 200 арк.

ДС92192

26. Дзвінчук Д. Суспільство знань – чергова мрія чи реальність майбутнього? / Дмитро Дзвінчук // Віче. – 2008. – № 7/8. – С. 16–19.
Ж14474

27. Дубов Д. В. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості : аналіт. доп. / [Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк] ; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К. : НІСД, 2010. – 63 с.
ВА738081

28. Дюжев Д. В. Інформаційне суспільство: соціально-правова парадигма суспільного розвитку : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Дюжев Дмитро Володимирович ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2004. – 18 с.
РА331025

29. Електронне інформаційне суспільство України: погляд у сьогодення і майбутнє / В. М. Фурашев [и др.] ; Акад. правових наук України. Н.-д. центр правової інф-ки. – К., 2005. – 163 с.
ВА663945

30. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2011. – 247 с.
ВС52366

31. Інтеграція України у світове співтовариство в контексті розвитку бібліотечних інформаційних технологій / О.С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий [та ін.] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2011. – 224 с.
ВС52206

32. Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія та розвиток : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2013. – 208 с.
ВС56318

33. Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства / О.С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – 254 с.
ВС54337

34. Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі : зб. наук. ст. та тез повідомл. за матеріалами міжнар. наук.-

практ. конф., м. Харків, 26 жовт. 2012 р. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, НДІ інформатики і права; редкол.: С. Г. Серьогіна, В. Г. Пилипчук, І. В. Яковюк. – Х., 2012. – 213 с.

ВА761214

35. Інформаційне суспільство: новини, інформація та досвід зі Сполученого Королівства. – Б. м. : [б.в.], 1999. – 48 с. – (The British Council).

Р86883

36. Інформаційне суспільство: стан і перспективи розвитку в світлі регіональних особливостей : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 11–14 жовт. 2012 р., Краків-Жешів-Львів-Тернопіль / ред.: Я. Бакушевич, П. Беленький, І. Бакушевич; Терноп. ін-т соц. та інформ. технологій, Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Ін-т регіон. дослідж. НАН України, Бізнес-інкубатор Тернопільщини. – Т. : ТІСІТ, 2012. – 189 с. – Текст парал. укр., рос., англ.

ВА760377

37. Інформаційне суспільство. Шлях України. – К. : [б. в.], 2004. – 290 с. – (Бібліотека інформаційного суспільства)

ВС38982

38. Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі : [монографія] / В. В. Лях [та ін.] ; відп. ред. В. В. Лях ; Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди НАН України, Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К. : XXI століття: діалог культур, 2009. – 404 с.

ВА713038

39. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель: пер. з англ. / М. Кастельс, П. Хіманен. – К. : Ваклер, 2006. – 230 с.

ВА674741

40. Карчевська О. В. Інформаційне суспільство: переваги та недоліки [Електронний ресурс] / О. В. Карчевська // Політологічні записки. – 2011. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Polzap_2011_4_22.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 09.04.2014.

41. Колесніков Б. П. Державні механізми управління ризиками розвитку інформаційного суспільства в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Колесніков Борис Петрович ; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2011. – 36 с.

РА383849

42. Колодюк А. Проблеми переходу до інформаційного суспільства / А. Колодюк // Політ. менеджмент. – 2004. – № 6 – С. 129–137.

Ж24488

43. Колодюк А. В. Інформаційне суспільство: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03 / Колодюк Андрій Вікторович ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2005. – 20 с.

РА335018

44. Колодюк А. В. Інформаційне суспільство: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні : дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03 / Колодюк Андрій Вікторович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2004. – 234 арк.

ДС87613

45. Коломієць А. М. Функції освіти в період становлення інформаційного суспільства / А. М. Коломієць // Теорія і практика упр. соц. системами: філос., психологія, педагогіка, соц. – 2007. – № 1. – С. 15–22.

Ж23113

46. Корсак К. В. Рух Європи до суспільства знань. Болонський процес і Україна / К. В. Корсак, І. С. Каленюк // Вища освіта України. – 2004. – № 3. – С. 22–28.

Ж23569

47. Кудря І. Г. Сучасні підходи до розуміння суспільства знань / І. Г. Кудря // Проблеми освіти в суспільстві ноосферної епохи (освіта сталого розвитку) : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 19 квіт. 2007 р.). – К., 2007. – С. 212–221.

ВА687084

48. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали наук. конф. молодих учених, 25–26 квіт. 2006 р. / відп. ред. С. В. Сищенко ; Харк. держ. акад. культури. – Х. : ХДАК, 2006. – 251 с.

ВА691710

49. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали наук. конф. молодих учених, 24–25 квіт. 2007 р. / Харк. держ. акад. культури ; відп. ред. С. В. Сищенко. – Х. : ХДАК, 2007. – 305 с.

ВА684924

50. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теор. конф. молодих учених, 24–25 квіт. 2008 р. / ред. кол. В. М. Шейко [та ін.] ; Харк. держ. акад. культури. – Х. : ХДАК, 2008. – 299 с.

ВА697107

51. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теор. конф. молодих учених, 23–24 квіт. 2009 р. / відп. ред. Т. Булах ; Харк. держ. акад. культури, Акад. мистецтв України, Ін-т культурології. – Х. : ХДАК, 2009. – 291 с.

ВА713385

52. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 22–23 квіт. 2010 р. : У 2 ч. Ч. 1. / Харк. держ. акад. культури [та ін.] ; ред. кол.: В. М. Шейко [та ін.]. – Х. : ХДАК, 2010. – 236 с.

В352237/1

53. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених. 22–23 квіт. 2010 р. : У 2 ч. Ч. 2. / Харк. держ. акад. культури [та ін.] ; ред. кол.: В. М. Шейко [та ін.]. – Х. : ХДАК, 2010. – 202 с.

В352237/2

54. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 21–22 квіт. 2011 р. / Харк. держ. акад. культури ; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. – Х.: ХДАК, 2011. – 239 с. – Текст парал. укр., рос., англ.

ВА740069

55. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19–20 квіт. 2012 р. / Харк. держ. акад. культури, Акад. мистец. України, Ін-т культурології, Упр. культури і туризму Харк. облдержадмін. ; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. – Х. : ХДАК, 2012. – 317 с.

ВА752121

56. Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18–19 квіт. 2013 р. / Харк. держ. акад. культури, Нац. акад мистецтв України, Ін-т культурології ; [ред. кол.: В. М. Шейко та ін.]. – Х. : ХДАК, 2013. – 315 с.

ВА766757

57. Кюблер Х.-Д. Міфи про суспільство знань / Ханс-Дітер Кюблер ; пер. з нім. Ю. В. Уварова. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2010. – 262 с.

ВА742441

58. Маруховський О. О. Політичні аспекти зарубіжних концепцій інформаційного суспільства : автореф. дис. ... канд. політ. наук / Маруховський Олег Олександрович; Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К., 2008. – 20 с.

РА361612

59. Лайон Д. Інформаційне суспільство : Проблеми та ілюзії [Електронний ресурс] / Д. Лайон // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – К., 1996. – С. 362–380. – Режим доступу:

www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lajon.html. – Назва з екрана. – Дата звернення: 09.04.2014.

60. Лютко Н. В. Інформаційне суспільство та ціннісні орієнтації особистості [Електронний ресурс] / Н. В. Лютко // Наук. пр. Чорномор. держ. ун-ту імені Петра Могили. Серія : Політологія. – 2012. – Т. 182, вип. 170. – С. 98–101. – Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdupol_2012_182_170_22.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 09.04.2014.

61. Макаренко Є. А. Інформаційне суспільство, політика, право в програмній діяльності ЮНЕСКО / Є. А. Макаренко. – К. : Наша культура і наука, 2001. – 384 с.

ВА640630

62. Маруховський О. Переваги та вади інформаційного суспільства / О. Маруховський // Політ. менеджмент. – 2005. – № 1 – С. 127–136.

Ж24488

63. Медведєва В. Становлення інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності інформаційно-аналітичних служб бібліотек (на прикладі Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ) : монографія / В. Медведєва ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : [б. в.], 2013. – 176 с.

ВА774602

64. Мей К. Інформаційне суспільство: скептичний погляд / К. Мей ; пер. М. Войцицька. – К. : К.І.С., 2004. – 220 с.

ВА656469

65. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційне суспільство в Україні: інформаційно-правова культура, освіта, наука», присвяченої Всесвітньому дню інформаційного суспільства, 16–17 трав. 2008 р. / ред. І. В. Арістова [та ін.] ; Н.-д. центр правової інформатики Акад. прав. наук України, Київ. міжнар. ун-т, Сумська облдержадмін., Сум.

нац. аграр. ун-т, Ін-т економіки та менеджменту. – Суми : Довкілля, 2008. – 206 с.

ВА699626

66. Мельник О. Л. Інформаційне суспільство та суспільство знань – становлення та розвиток понять / О. Л. Мельник // Вісн. Нац. техн. ун-ту України «Київ. політехн. ун-т». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2007. – № 2. – С. 57–60.

Ж29126:Філософ.Псих.Пед.

67. Національний інформаційний суверенітет у контексті розвитку новітніх інформаційних технологій / О.С. Онищенко, В.М. Горовий, В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУВ, 2011. – 160 с.

ВС52104

68. Нечитайло В. М. «Інформаційне суспільство»: критичний аналіз космополітичних концепцій майбутнього людства : автореф. дис. ... д-ра філософ. наук : 09.00.03 / Нечитайло Валентина Миколаївна ; НАН України, Ін-т філософ. – К., 1996. – 46 с.

РА297447

69. Оверчук О. В. Інформаційне суспільство: державна політика Великої Британії : монографія / О. В. Оверчук. – Рівне : Видавець Олег Зень, 2010. – 207 с.

ВА724160

70. Онопрієнко В. Інноваційним шляхом до суспільства знань : Міжнародна конференція «Суспільство, засноване на знаннях: нові виклики науці і вченим» (Київ, 23–37 листоп. 2005 р.) / В. Онопрієнко // Вісн. Нац. акад. наук України. – 2006. – № 3. – С. 65–74.

Ж 20611

71. Орлов М. И. Общество знаний как новая парадигма цивилизационного развития: автореферат дис. ... канд. филос. наук: 09.00.11 [Электронный ресурс] / Орлов Михаил Игоревич ; Саратов. гос. ун-т им. Н. Г. Чернышевского. – Саратов, 2011. – 19 с. – Режим доступа: <http://www.referun.com/n/obschestvo-znaniy-kak-novaya-paradigma-tsivilizatsionnogo-razvitiya>. – Загл. с экрана. – Дата обращения: 09.04.2014.

72. От информационного общества – к обществам знания. ЮНЕСКО // Всемирный саммит по информационному обществу : информ. изд. [Электронный ресурс] / Сост. Е. И. Кузьмин, В. Р. Фирсов. – СПб., 2004. – С. 82–84. – Режим доступа:

http://otherreferats.allbest.ru/international/00025628_0.html. – Загл. с екрана. –
Дата обращения: 09.04.2014.

73. Перспективы информатизации общества : реф. сб. Ч. 2 / ред. кол.:
В. А. Виноградов (гл. ред.) [и др.] ; Акад. наук СССР, Ин-т науч. информации
по обществ. наукам. – М., 1989. – 185 с. – (Информация, наука, общество).

В336788/2

74. Проскуріна О. Інформаційне суспільство: можливості і політико-
культурна реальність становлення в Україні. / О. Проскуріна // Грані. – 2005.
– № 1. – С. 126–129.

Ж69893

75. Проскуріна О. Політико-правові аспекти розвитку інформаційного
суспільства в Україні / О. Проскуріна // Політ. менеджмент. – 2006. – № 3. –
С. 62–68.

Ж24488

76. Розвиток ресурсної бази вітчизняного інформаційного середовища /
О.С. Онищенко, В. М. Горовий, Л. А. Дубровіна [та ін.] ; НАН України, Нац.
б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – 246 с.

ВС54338

77. Рубанець О. М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив
постнекласичних досліджень : монографія / О. М. Рубанець. – К. :
ПАРАПАН, 2006. – 419 с.

ВА691572

78. Сакун А. В. Освітній процес у параметрах «суспільства знань» /
А. В. Сакун // Вісн. Донец. нац. ун-ту економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-
Барановського. – Донецьк, 2013. – № 2. – С. 176–177.

Ж14597

79. Скалацький В. М. Інформаційне суспільство: сучасні теорії та
моделі (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... канд. філос. наук :
09.00.03 / Скалацький Вячеслав Миколайович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса
Шевченка. – К., 2006. – 17 с.

РА344976

80. Скалацький В. М. Інформаційне суспільство: сучасні теорії та
моделі (соціально-філософський аналіз) : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 /
Скалацький Вячеслав Миколайович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. –
К., 2006. – 181 арк.

ДС92892

81. Скаленко О. К. Суспільство знань XXI ст.: системно-інформаційна теорія розвитку / О. К. Скаленко // Наука та наукознавство. – 2006. – № 1. – С. 3–14.

Ж14597

82. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – 250 с.

ВС56147

83. Тенденції впливу глобального інформаційного середовища на соціокультурну сферу України / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – 224 с.

ВС56129

84. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Фрэнк Уэбстер ; пер. с англ. Е. Л. Вартановой. – М. : Аспект пресс, 2004. – 399 с. – Библиогр.: С. 374–396. – (Frank Webster. Theories of the Information Society. Second edition. London and New York, Routledge, 2002)

ВА701152

85. Шевчук О. Б. E-Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути / О. Б. Шевчук, О. П. Голобуцький. – К. : Атлант UMS, 2001. – 102 с.

ВА605725

86. Шелестун К. Суспільство знань та інноваційний потенціал науковців / К. Шелестун // Соціологія та сучасні соціальні трансформації : матеріали III Міжнар. конф. студ. та молодих науковців (19–20 жовт. 2010 р., Київ) / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2011. – С. 161–164.

А708453

87. Шкарупа В. Інформатика, інформатизація, інформаційне суспільство як об'єкт правознавства / В. Шкарупа, Т. Субіна // Прав., нормат. та метрол. забезп. системи захисту інформації в Україні. – 2004. – Вип. 9. – С. 6–11.

Ж70508